

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σχολή Επιστημών Διοίκησης και Οικονομίας

Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων και Τουρισμού

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ

**“Παραγωγή και εξωτερικό εμπόριο ελαιόλαδου
τα τελευταία 15 χρόνια”**

Συγγραφή: Καργάκη Αικατερίνη, Α.Μ.: DS 4324

Χαμαλάκη Μαρία, Α.Μ.: DT 7193

Επίβλεψη: Θωμαΐδης Κλεάνθης

ΗΡΑΚΛΕΙΟ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2020

COPYRIGHT

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Κρήτης δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

Copyright © Καργάκη Αικατερίνη, Χαμαλάκη Μαρία, 2020

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τις οικογένειές μας, οι οποίες μας στήριξαν καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μας.

Επίσης, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τους καθηγητές και το Διοικητικό προσωπικό του Τμήματός μας για τις γνώσεις που μας μετέδωσαν και για την άριστη συνεργασία και καθοδήγηση.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες στον επιβλέποντα καθηγητή μας κοθωμαΐδη Κλεάνθη για τη βοήθεια και στήριξή του, ώστε να ολοκληρωθεί η πτυχιακή μας εργασία.

Καργάκη Αικατερίνη – Χαμαλάκη Μαρία

Ιανουάριος 2020

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στη σημερινή εποχή, η μεσογειακή διατροφή αποτελεί άυλη πολιτιστική κληρονομιά και καθοριστικό της γνώρισμα είναι η χρήση του ελαιολάδου. Στη χώρα μας καλλιεργούνται σχεδόν 150 εκατομμύρια ελαιόδεντρα, τα οποία καλύπτουν περισσότερα από 12 εκατομμύρια στρέμματα γης. Τα τελευταία δεδομένα επισημαίνουν ότι οι παραγωγοί ελαιολάδου στην Ελλάδα ξεπερνούν τους 750 χιλιάδες με την ετήσια παραγωγή ελαιολάδου να κυμαίνεται από 300 μέχρι και 400 χιλιάδες τόνους.

Η χώρα μας αποτελεί την 3^η πιο μεγάλη δύναμη παραγωγής ελαιολάδου σε διεθνές επίπεδο. Δυστυχώς, όμως, τα 3/4 της παραγωγικής της δράσης εξάγεται χύμα στο εξωτερικό, με μόλις το 20% να τυποποιείται. Το γεγονός αυτό ως επί το πλείστον έχει σαν βασικότερη συνέπεια να κατέχει μονάχα το 3% του μεριδίου σε εξαγωγές προς άλλα κράτη. Την ίδια ώρα, όμως, χώρες όπως είναι για παράδειγμα η Ιταλία κατέχουν περισσότερο από το 50%.

Το πιο μεγάλο ποσοστό των εξαγωγών της χώρας μας εστιάζει στην Ιταλία. Αυτό έχει σαν βασικότερη συνέπεια να αναμειγνύουν το ελαιόλαδο της χώρας μας με το ιταλικό, εξευγενίζοντας το δικό τους αγαθό. Με αυτόν τον τρόπο κατακτούν τις αγορές, εξάγοντας τυποποιημένο ελαιόλαδο καλύτερης ποιότητας σε σχέση με την αρχική. Στο σημείο αυτό, είναι σημαντικό να γνωρίζουμε ότι από την περίοδο του '99, όπου το ποσοστό εξαγωγής χύμα ελαιολάδου προς την Ιταλία ήταν 84%, την περίοδο του 2002 έπεσε στο 74%, αντικαθιστώντας το χύμα με τυποποιημένο αγαθό αυτής της μορφής.

Στόχος της συγκεκριμένης εργασίας αποτελεί η διεξοδική μελέτη και η εκτενής έρευνα που αφορά την παραγωγή και το εξωτερικό εμπόριο των τελευταίων 15 ετών. Για να επιτευχθεί ο εν λόγω στόχος θα υλοποιηθεί μια βιβλιογραφική ανασκόπηση, όπου θα γίνει χρήση διεθνών, ελληνικών αλλά και διαδικτυακών βιβλιογραφικών πηγών.

ABSTRACT

Nowadays, the Mediterranean diet is an intangible cultural heritage and its utility is the decisive feature. In our country, almost 150 million olive trees are cultivated, which cover more than 12 million acres of land. The latest figures indicate that Greek olive oil producers exceed 750 thousand with annual olive oil production ranging from 300 to 400 thousand tons.

Our country is the 3rd largest producer of olive oil internationally. Unfortunately, however, 3/4 of its production activity is exported in bulk abroad, with only 20% being standardized. For the most part, this fact accounts for only 3% of the export share to other countries. At the same time, however, countries such as Italy, for example, hold more than 50%.

The largest share of our country's exports focuses on Italy. This is the main consequence of mixing our country's olive oil with the Italian, refining their own good. In this way they conquer the markets by exporting better quality standardized olive oil than the original. At this point, it is important to know that since the '99, where the bulk of olive oil exports to Italy was 84%, in 2002 it dropped to 74%, replacing bulk with standardized form of this kind.

The purpose of this work is the in-depth study and extensive research on production and foreign trade over the past 15 years. To achieve this goal a bibliographic review will be carried out, using international, Greek and online bibliographical sources.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

COPYRIGHT	ii
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	iii
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	iv
ABSTRACT	v
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΙΝΑΚΩΝ	2
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΙΚΟΝΩΝ	2
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
1. ΕΛΑΙΟΛΑΔΟ	6
1.1 Βασικές έννοιες	6
1.2 Χαρακτηριστικά	6
1.3 Κατηγορίες	8
1.4 Στάδια παραγωγής	9
2. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	13
2.1 Εισαγωγή	13
2.2 Ελληνική παραγωγή ελαιόλαδου	14
2.2.1 Ελληνικές εταιρίες ελαιόλαδου	20
2.2.2 Φορείς στήριξης	21
2.3 Διεθνής παραγωγή ελαιόλαδου	21
2.4 Προκλήσεις και προοπτικές για την Ελλάδα	27
3. ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	32
3.1 Ελληνικές εξαγωγές	32
3.2 Προβλήματα στις εξαγωγές	39

3.3 Κανόνες εμπορίας	40
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	42
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	43

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 2.1: Ελληνική παραγωγή ελαιόλαδου ανά περιοχή	15
Πίνακας 2.2: Αριθμός ελαιόδεντρων ανά νομό στην Ελλάδα	15
Πίνακας 2.3: Τιμή και ποσότητα ελαιόλαδου για την περίοδο 2001-2016	17
Πίνακας 2.4: Συγκριτικά στοιχεία Ελλάδας-Ιταλίας και Ισπανίας για την παραγωγή ελαιόλαδου	18
Πίνακας 2.5: Παγκόσμια παραγωγή ελαιολάδου ανά κράτος (σε χιλιάδες τόνους) για την περίοδο 2011-2018	18
Πίνακας 2.6: Παγκόσμια αγορά ελαιόλαδου	22
Πίνακας 2.7: Οι 10 μεγαλύτεροι εισαγωγείς ελαιόλαδου στον κόσμο για την περίοδο 2013-15	24
Πίνακας 2.8: Ανάλυση SWOT	30
Πίνακας 3.1: Κορυφαίοι εξαγωγικοί προορισμοί της χώρας μας και % συνολικών εξαγωγών ελαιολάδου	35
Πίνακας 3.2 Κορυφαίοι εξαγωγικοί προορισμοί των εταιριών ελαιολάδου και ποσοστό επιχειρήσεων	35
Πίνακας 3.3: Οι 10 μεγαλύτεροι εξαγωγείς ελαιολάδου στον κόσμο για την περίοδο 2013-2015	38

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1.1 Στάδια παραγωγής ελαιολάδου (Αλεξάκης, 2003)	10
Εικόνα 2.1: Παραγωγή ελαιόλαδου στην Ελλάδα για την περίοδο 1990-2016 (σε χιλιάδες τόνους) (Ρουσσάκης, 2017)	16

Εικόνα 2.2: Κατανάλωση ελαιολάδου 2011-2018 (σε χιλιάδες τόνους) (Διεθνές Συμβούλιο Ελαιολάδου, 2018)	20
Εικόνα 2.3: Εξαγωγές βασικών παραγωγών ελαιόλαδου (2000-2010) (Στεφάνου, 2013)	23
Εικόνα 3.1: Εξαγωγές ελαιολάδου 1990-2015 σε χιλιάδες τόνους (ΕΛΣΤΑΤ, 2016)	33
Εικόνα 3.2: Μέση αξία εξαγωγών ανά κατηγορία επιχειρήσεων ελαιολάδου (σε εκατομμύρια ευρώ) (ΕΛΣΤΑΤ 2016)	34
Εικόνα 3.3: Εξαγωγές ελαιόλαδου (1990-2016) σε χιλιάδες τόνους για Ελλάδα, Ιταλία και Ισπανία (Σωτηροπούλου, 2017)	36
Εικόνα 3.4: Εξωτερικό εμπόριο τροφίμων και ποτών Ελλάδας για την περίοδο 2016-2018 σε εκατομμύρια ευρώ (ΣΕΒΕ, 2019)	37
Εικόνα 3.5: Σημαντικότερα εξαγωγικά αγαθά τομέα τροφίμων και ποτών για την περίοδο 2017-18 σε εκατομμύρια ευρώ (ΣΕΒΕ, 2019)	38

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ελιά ανήκει στα ξηρόφυτα και έχει μικρές απαιτήσεις σε νερό. Η σχετική υγρασία της ατμόσφαιρας επιφέρει καθοριστικές επιρροές και επιδράσεις στις συγκεκριμένες καλλιέργειες, μιας και είναι σημαντικό να μην είναι πολύ υψηλή και σε ελάχιστες περιπτώσεις μπορεί να ανέλθει στο 80% κατά την περίοδο ενός έτους. Το λάδι της ελιάς είναι εξαιρετικά παχύ και το χρώμα του είναι από ανοικτό κίτρινο μέχρι και σκούρο πράσινο. Το λάδι έχει ευχάριστη γεύση και οσμή και παράγεται από τη σάρκα των καρπών της ελιάς.

Επίσης, έχει διαφορετικές χρήσεις στην καθημερινή ζωή και τις περισσότερες φορές αποτελεί την κυριότερη πηγή ενέργειας στο ημερήσιο διαιτολόγιο του μεγαλύτερου ποσοστού του πληθυσμού των μεσογειακών κρατών αλλά και όχι μόνον. Η σύνδεση της ελιάς με τη διατροφή και τη λατρεία αποτελούσε καθοριστικό φαινόμενο, το οποίο κατάφερε να εισχωρήσει ακόμα και στη μυθολογία των μεσογειακών χωρών και είχε την ευχέρεια να διαμορφώσει λατρευτικές πρακτικές και συνήθειες, πολλές εκ των οποίων συντηρούνται έως και τη σύγχρονη εποχή.

Το ελαιόλαδο το οποίο παράγεται στη χώρα μας αποτελεί ένα από τα καλύτερα, εάν όχι το καλύτερο ποιοτικά ελαιόλαδο το οποίο παράγεται σε διεθνές επίπεδο. Η χώρα μας αποτελεί την 3^η πιο μεγάλη παραγωγό ελαιολάδου σε διεθνές επίπεδο. Παρά το γεγονός αυτό, όμως, μονάχα το 20% της παραγωγικής της δράσης τυποποιείται ενώ σχεδόν τα 3/4 εξάγεται σε χύμα μορφή στο εξωτερικό, με κυριότερη συνέπεια τον εξευγενισμό του Ιταλικού κυρίως ελαιολάδου.

Το συγκεκριμένο προϊόν αποτελεί καθοριστικό συστατικό της μεσογειακής διατροφής ενώ παράλληλα αποτελεί από τα κυριότερα αγαθά τα οποία παράγονται στη χώρα μας. Πολλές έρευνες έχουν δείξει πως υφίστανται ευεργετικά γνωρίσματα σε αυτό το αγαθό, που διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο σε αρκετές και διαφορετικές παθήσεις.

Στη χώρα μας, η μέση κατανάλωση αυτού του αγαθού σε ετήσια βάση είναι 20 λίτρα/άτομο, σύνολο ιδιαίτερα μεγάλο συγκριτικά με άλλα κράτη που παράγουν αυτό το αγαθό. Τα τελευταία έτη έχει εντοπιστεί τεράστια αύξηση στην κατανάλωση ελαίων εκτός του ελαιολάδου. Παρόλα αυτά, όμως, το συγκεκριμένο αγαθό κατέχει σχεδόν το 55% της συνολικής κατανάλωσης ελαίων στην Ελλάδα.

Τα κυριότερα κριτήρια που έχουν άμεση σχέση με τη ζήτηση αυτού του αγαθού είναι η εξέλιξη του πληθυσμού, το διαθέσιμο εισόδημα καθώς επίσης και οι αλλαγές που εντοπίζονται στις τιμές (όπως για παράδειγμα στο σπορέλαιο, οι διατροφικές συνήθειες που βασίζονται σε ζητήματα διατήρησης και βελτίωσης της υγείας κλπ). Στη χώρα μας, παρόλα αυτά, η κατανάλωση του εν λόγω αγαθού ως προς το εισόδημα, παραμένει ανελαστική ακόμη και κατά τη διάρκεια της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής ύφεσης, δεδομένου πως οι πολίτες της χώρας μας παραμένουν πρωταθλητές στην κατά κεφαλήν κατανάλωση αυτού του αγαθού σε παγκόσμιο επίπεδο.

Αυτό το οποίο είναι σημαντικό να γνωρίζουμε είναι πως η χώρα μας αποτελεί το πιο μεγάλο εξαγωγικό κράτος παρθένου ελαιολάδου και κατέχει καθοριστική θέση στη διεθνή αγορά. Το συγκεκριμένο αγαθό παίζει καθοριστικό ρόλο στις συνολικά διαμορφούμενες εξαγωγές ελαιολάδου και κατέχει καθοριστικό μερίδιο στο σύνολο των εξαγωγών της χώρας που ανερχόταν, κατά μέσο όρο, στο 1,28% κατά τα πρώτα χρόνια της κρίσης.

Ο συγκεκριμένος τομέας στην Ελλάδα, παρά τους σημαντικούς κλυδωνισμούς που δέχεται ως επί το πλείστον εξαιτίας ανταγωνισμού και της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής δυσπραγίας, εμφανίζει μεσοπρόθεσμες προοπτικές εξέλιξης. Η ποιοτική υπεροχή του ελαιολάδου της χώρας μας, η καθοριστική ποικιλομορφία, η διαφοροποίηση της εγχώριας παραγωγικής δράσης καθώς επίσης και η αναγνώριση της διατροφικής του αξίας σε παγκόσμιο επίπεδο, αποτελούν καθοριστικά δεδομένα για την εξέλιξη αυτού του τομέα διαμέσου της υποκατάστασης τεράστιου ποσοστού των ήδη υλοποιούμενων εξαγωγών χύμα αγαθού αυτής της μορφής με επώνυμο τυποποιημένο ελαιόλαδο υψηλότερης προστιθέμενης αξίας.

1. ΕΛΑΙΟΛΑΔΟ

1.1 Βασικές έννοιες

Με τον όρο ελαιόλαδα καλούμε το έλαιο το οποίο λαμβάνεται από τους καρπούς της ελιάς με μέσα αποκλειστικά μηχανικά και τακτικές είτε επεξεργασίες οι οποίες είναι φυσικές. Όλα αυτά κατά κύριο λόγο υλοποιούνται σε καθορισμένες θερμοκρασίες, οι οποίες δεν επιφέρουν καμία απολύτως αλλοίωση του ελαίου. Το συγκεκριμένο αγαθό έχει στη διάθεσή του χαμηλότερη περιεκτικότητα σε κορεσμένα λιπαρά οξέα και καθοριστική περιεκτικότητα σε μονοακόρεστα (Κωνσταντίνου, 2007).

Έρευνες αναφέρουν πως κατά μέσο όρο στα συστατικά του περιέχονται 14% κορεσμένα λιπαρά, 11% πολυακόρεστα καθώς επίσης και 60 έως και 80% ελαϊκό οξύ. Ταυτόχρονα, περιλαμβάνει πολυφαινόλες, φλαβονοειδή, βιταμίνη E, προβιταμίνη A, μεταλλικά συστατικά αλλά και ιχνοστοιχεία. Όλα τα παραπάνω μικροστοιχεία διαθέτουν αντιοξειδωτικές λειτουργίες, τόσο για τον ανθρώπινο οργανισμό όσο και για το ίδιο το σώμα του ελαιολάδου. Όλα αυτά έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν την κατάλληλη προστασία στον ανθρώπινο οργανισμό από βλάβες, οι οποίες είναι εφικτό να προκύψουν από την οξειδωση των ελευθέρων ριζών, ενώ παράλληλα έχουν την ευχέρεια να μετατρέψουν το ίδιο το ελαιόλαδο σε ένα εξαιρετικά ανθεκτικό αγαθό, προφυλάσσοντας το από τη δράση της οξειδωσης (Θέριος, 2005).

1.2 Χαρακτηριστικά

Το 1^ο επίπεδο της παραγωγικής δράσης αλλά και της επεξεργασίας του εν λόγω αγαθού είναι η δράση της συγκομιδής των καρπών της ελιάς. Η περίοδος αυτής της δράσης είναι η περίοδος μεταξύ του Νοεμβρίου και του Φεβρουαρίου και έχει άρρηκτη σχέση με την ποικιλία του ελαιόδεντρου. Αργότερα, ο καρπός είναι σημαντικό να μεταφερθεί σε εταιρίες επεξεργασίας και παραγωγής επιτραπέζιων ελιών είτε στα ελαιοτριβεία όπου παράγεται παρθένο ελαιόλαδο και διάφορα άλλα υπολείμματα (Μάρκου, 2017).

Το ελαιόλαδο αυτής της μορφής είναι δυνατόν να είναι βρώσιμο είτε μειονεκτικό. Το 1^ο εξ αυτών προορίζεται για άμεση κατανάλωση είτε επεξεργάζεται, αναμειγνύεται και στη συνέχεια τυποποιείται ενώ το 2^ο εξ αυτών εξευγενίζεται. Τα κυριότερα γνωρίσματα τα οποία οριοθετούν την ποιότητα αυτών των αγαθών είναι κατά κύριο λόγο η οξύτητα, το χρώμα, η οξειδωση καθώς επίσης και τα λοιπά οργανοληπτικά γνωρίσματα (Πλυτάς, 2007).

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι κυριότεροι παράμετροι, οι οποίοι επιφέρουν καθοριστικές επιρροές και επιδράσεις σε ό,τι έχει να κάνει με τις ποσότητες παραγωγής

καθώς επίσης και την ποιότητα του συγκεκριμένου αγαθού. Αρχικά, σημαντικό ρόλο σε όλα αυτά διαδραματίζει το κλίμα αλλά και το έδαφος καθώς το ελαιόδεντρο αναπτύσσεται καλύτερα σε περίπτωση όπου υφίσταται γόνιμο έδαφος αλλά και σε θερμές τοποθεσίες όπου υπάρχουν ήπιοι χειμερινοί μήνες (Αλεξάκης, 2003).

Εξίσου σημαντικοί παράμετροι είναι η ποικιλία του δέντρου, η υγιεινή κατάσταση του ελαιοκάρπου (οι παθήσεις και οι μύκητες τους οποίους φέρει ο ελαιοκάρπος επιφέρουν καθοριστικές αλλοιώσεις στην ποιότητα του λαδιού) καθώς επίσης και η εποχή συλλογής του ελαιοκάρπου (μιας και ο ελαιοκάρπος είναι σημαντικό να συλλέγεται στην περίπτωση στην οποία είναι φυσιολογικά ώριμος, αφού εκείνη την περίοδο περιλαμβάνει την πιο μεγάλη ποσότητα λαδιού και όλα τα κατάλληλα στοιχεία σε αναλογία τέτοια, προκειμένου να χαρακτηρίζεται σαν λάδι εξαιρετικής ποιότητας) (Κωνσταντίνου, 2007).

Καθοριστικοί παράγοντες είναι, επίσης, η μέθοδος συλλογής του ελαιοκάρπου (είναι εφικτό να υλοποιηθεί με τα χέρια, με κτάνες κλπ και είναι δυνατόν να επιφέρει σημαντικές επιρροές και επιδράσεις στην ποιότητα αυτού του αγαθού, σύμφωνα πάντοτε με το επίπεδο τραυματισμού που επιφέρει στον καρπό), η συντήρηση και η αποθήκευση του ελαιοκάρπου (είναι σημαντικό να υλοποιείται με τέτοιο τρόπο, προκειμένου να μην υπάρξει τραυματισμός του καρπού και να αποφεύγεται η ανοδική τάση της θερμοκρασίας) ενώ παράλληλα καθοριστικό ρόλο διαδραματίζουν και οι τακτικές εξαγωγής αυτού του αγαθού (οι τακτικές αυτές έχουν άμεση σχέση με τη δράση της παραλαβής, την τροφοδοσία των μηχανών, την αποφύλλωση καθώς επίσης και την πλύση των ελαιοκαρπών από τα ελαιοτριβεία κλπ) (Μπούκας, 2013).

Εξίσου καθοριστικές παράμετροι είναι η θραύση του ελαιοκάρπου και η μάλαξη. Σε ό,τι έχει να κάνει με την πρώτη παράμετρο εξ αυτών, θα πρέπει να τονιστεί πως για τη δράση της θραύσης γίνεται χρήση ελαιόμυλων, κυλινδρόμυλων αλλά και σφυρόμυλων. Αντίθετα, σε ό,τι έχει να κάνει με τη δράση της μάλαξης, είναι σημαντικό να επισημανθεί πως όλοι οι μαλακτήρες των φυγοκεντρικών ελαιουργείων στη σημερινή εποχή αναπτύσσονται από ανοξείδωτο χάλυβα και έχουν διπλά τοιχώματα, μέσω των οποίων κυκλοφορεί ζεστό νερό, που έχει τη δυνατότητα να διασφαλίσει την απαιτούμενη θερμοκρασία για άμεση αλλά και αποδοτική μάλαξη (Θέριος, 2005).

Οι 3 τελευταίοι παράγοντες είναι ο διαχωρισμός, η φυγοκέντριση αλλά και η δράση της αποθήκευσης. Στη δράση του διαχωρισμού τεράστια σημασία για την ποιότητα του συγκεκριμένου αγαθού έχει η θερμοκρασία του προστιθέμενου νερού στο διαχωριστήρα κατά την περίοδο της διαχωρίσεως. Από την άλλη πλευρά, για τη δράση της φυγοκέντρισης, θα πρέπει να αναφερθεί πως στην περίπτωση στην οποία δρα ορθά το φυγοκεντρικό συγκρότημα, η ποιότητα του εν λόγω αγαθού είναι δυνατόν να είναι παρόμοια με εκείνη την οποία περιλαμβάνει ο ελαιοκάρπος (Μάρκου, 2017).

Τέλος, σε ό,τι αφορά τη δράση της αποθήκευσης, που αναφέρθηκε και παραπάνω, είναι σημαντικό να τονιστεί ότι το συγκεκριμένο αγαθό, ύστερα από το πέρασμά του από τους διαχωριστές, περιλαμβάνει διαφοροποιημένα συστατικά (μούργες), που κατακάθονται με το πέρασμα του χρόνου στα δοχεία αποθήκευσης. Τα συστατικά αυτής της μορφής χρειάζεται να αφαιρεθούν μιας και υφίστανται ζυμώσεις, οι οποίες είναι δυνατόν να μεταδώσουν άσχημη οσμή στο λάδι και με αυτόν τον τρόπο να υποβαθμίσουν σε σημαντικό επίπεδο την ποιότητά του (Peri, 2014).

1.3 Κατηγορίες

Η 1^η κατηγορία που θα μελετήσουμε σε αυτήν την ενότητα είναι τα παρθένα ελαιόλαδα. Πρόκειται για έλαια τα οποία έχουν προέλευση από τον ελαιόκαρπο μονάχα, όμως, με μηχανικές τακτικές είτε άλλες φυσικές επεξεργασίες, σε συνθήκες οι οποίες δεν παίζουν σημαντικό ρόλο στην αλλοίωση του ελαίου και που δεν έχουν υποστεί καμία απολύτως άλλη επεξεργασία εκτός της πλύσης, της μετάγγισης, της φυγοκέντρισης καθώς επίσης και της δράσης της διήθησης (Μάρκου, 2017).

Εξαίρεση σε όλα όσα προαναφέρθηκαν αποτελούν τα έλαια εκείνα τα οποία λαμβάνονται με διαλύτες, με υποστηρικτικές ύλες παραλαβής οι οποίες διαθέτουν χημική είτε ακόμα και βιοχημική δράση είτε με τακτικές επανεστεροποίησης είτε πρόσμειξης με έλαια άλλου τύπου. Τα συγκεκριμένα έλαια κατηγοριοποιούνται σύμφωνα με καθορισμένες ονομασίες στα παρακάτω :

- **Εξαιρετικά παρθένο ελαιόλαδο** : πρόκειται για το ελαιόλαδο του οποίου η περιεκτικότητα σε ελεύθερα λιπαρά οξέα, δεν ξεπερνά τα 0,8g για κάθε 100g και τα υπόλοιπα ιδιαίτερα γνωρίσματά του στη βάση των προβλεπόμενων για τη συγκεκριμένη κατηγορία
- **Παρθένο ελαιόλαδο** : πρόκειται για το ελαιόλαδο, η οξύτητα του οποίου δεν ξεπερνά το 2% και τα υπόλοιπα γνωρίσματά του είναι σύμφωνα με όσα προβλέπονται για αυτήν την κατηγορία
- **Ελαιόλαδο Λαμπάντε**: η οξύτητα του συγκεκριμένου αγαθού είναι πιο μεγάλη από το 2% (Πλυτάς, 2007)

Μια εξίσου σημαντική κατηγορία είναι το εξευγενισμένο ελαιόλαδο. Πρόκειται για το ελαιόλαδο το οποίο λαμβάνεται από τον εξευγενισμό παρθένων ελαιολάδων. Η οξύτητα του συγκεκριμένου αγαθού δεν είναι μεγαλύτερη από το 3%. Καθοριστική κατηγορία είναι και εκείνη που περιέχει το ελαιόλαδο το οποίο περιλαμβάνεται από εξευγενισμένα ελαιόλαδα και παρθένα ελαιόλαδα. Αυτή η κατηγορία αφορά εκείνα τα αγαθά τα οποία λαμβάνονται από ανάμειξη εξευγενισμένου ελαιολάδου και παρθένων ελαιολάδων, εκτός από το ελαιόλαδο λαμπάντε, που προαναφέρθηκε. Η οξύτητα του εν λόγω αγαθού δεν ξεπερνά το 1% (Μάρκου, 2017).

Μια 4^η κατηγορία αυτών των αγαθών αφορά το ακατέργαστο πυρηνέλαιο. Το συγκεκριμένο αγαθό παράγεται από τους πυρήνες της ελιάς, ύστερα από κατάλληλη επεξεργασία με διαλύτες είτε με διάφορα φυσικά μέσα είτε το έλαιο το οποίο αντιστοιχεί με εξαίρεση συγκεκριμένα γνωρίσματα, σε ελαιόλαδο λαμπάντε. Επίσης, υφίσταται το εξευγενισμένο πυρηνέλαιο. Το συγκεκριμένο αγαθό υφίσταται από τον εξευγενισμό του μη κατεργασμένου πυρηνελαίου. Η οξύτητα αυτού του αγαθού δεν ξεπερνά το 0,3%. Τέλος, υφίσταται το πυρηνέλαιο. Το συγκεκριμένο αγαθό υφίσταται από την ανάμειξη εξευγενισμένου πυρηνελαίου και παρθένων ελαιολάδων, εκτός από το ελαιόλαδο λαμπάντε. Η οξύτητά του δεν ξεπερνά το 1% (Μπούκας, 2013).

Εκτός, όμως, από τις παραπάνω κατηγορίες υφίσταται και μια ακόμα διάκριση αυτών των αγαθών που διακρίνονται σε ελαιόλαδο ΠΟΠ (Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης, σε ελαιόλαδο ΠΓΕ (Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης) καθώς επίσης και σε ελαιόλαδο Προϊόν Οργανικής Καλλιέργειας. Σε ό,τι έχει να κάνει με το πρώτο εξ αυτών, θα πρέπει να τονιστεί πως αφορά ένα εξαιρετικό παρθένο ελαιόλαδο,

που αναπτύσσεται σε συγκεκριμένα γεωγραφικά όρια μιας τοποθεσίας και τα στοιχεία του προέρχονται αποκλειστικά από το γεωγραφικό χώρο όπου καλλιεργείται. Το περιβάλλον περιέχει τους φυσικούς, τους ανθρωπίνους παράγοντες, την παραγωγή, τη μεταποίηση καθώς επίσης και την επεξεργασία του εν λόγω αγαθού το οποίο υλοποιείται σε συγκεκριμένη γεωγραφική τοποθεσία. Η τυποποίησή του εν λόγω αγαθού τις περισσότερες φορές υλοποιείται με αριθμημένα μπουκάλια (Κωνσταντίνου, 2007).

Από την άλλη πλευρά, σε ό,τι έχει να κάνει με την 2^η κατηγορία, που αφορά το ελαιόλαδο ΠΓΕ, θα πρέπει να σημειωθεί πως αφορά ένα εξαιρετικά παρθένο ελαιόλαδο, του οποίου μια καθορισμένη ποιότητα είτε φήμη είτε άλλο γνώρισμα προκύπτουν σύμφωνα με τη γεωγραφική του προέλευση και του οποίου η παραγωγή είτε η μεταποίηση είτε ακόμα και η δράση της επεξεργασίας υλοποιείται σε καθορισμένη γεωγραφική τοποθεσία (Θέριος, 2005).

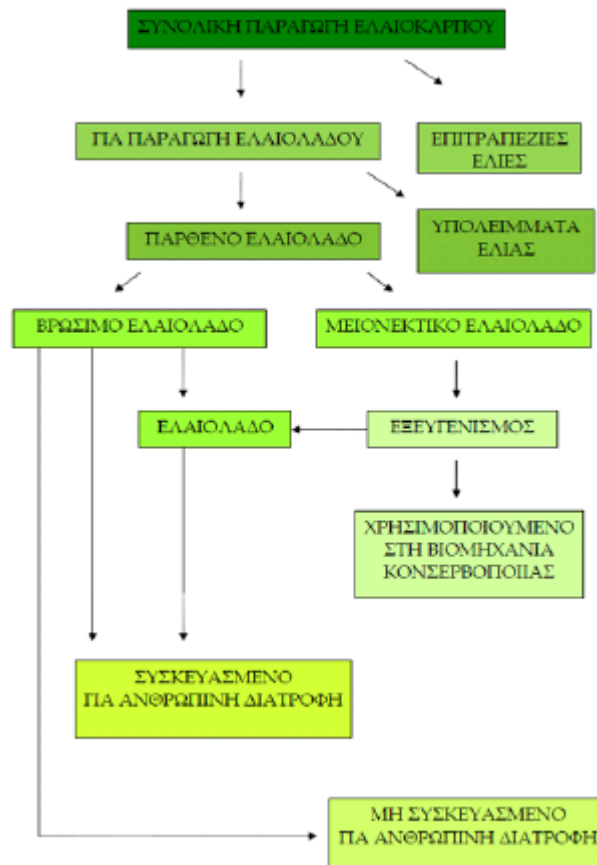
Σε ό,τι έχει να κάνει με την τελευταία κατηγορία, που αναφέρθηκε παραπάνω, θα πρέπει να επισημανθεί πως αφορά ένα εξαιρετικά παρθένο είτε παρθένο ελαιόλαδο, που παράγεται από ελαιώνες όπου εφαρμόζονται καθορισμένοι κανονισμοί της βιολογικής καλλιέργειας. Το σύνολο των εν λόγω δράσεων, από την καλλιέργεια μέχρι και την εμφιάλωση, περιέχει ελέγχους από εξειδικευμένους οργανισμούς πιστοποίησης και το συγκεκριμένο αγαθό συνοδεύεται από εξειδικευμένες αναλύσεις, οι οποίες πιστοποιούν την έλλειψη υπολειμμάτων χημικών ουσιών στο τελικό αγαθό (Κομνηνός, 2018).

14 Στάδια παραγωγής

Στην εικόνα που ακολουθεί (βλέπε εικόνα 1.1) διακρίνονται τα κυριότερα στάδια παραγωγής και επεξεργασίας του συγκεκριμένου αγαθού. Το 1^ο στάδιο αυτής της μορφής ως επί το πλείστον περιέχει τη συγκομιδή των καρπών της ελιάς που, όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενη ενότητα, υλοποιείται κατά την περίοδο Νοεμβρίου έως και τον Φεβρουάριο και έχει άμεση σχέση με την ποικιλία του εκάστοτε ελαιόδεντρου (Αλεξάκης, 2003).

Η εποχή αλλά και η μέθοδος συλλογής του ελαιοκάρπου αποτελούν τις κυριότερες παραμέτρους που έχουν άρρηκτη σχέση με την ποιότητα βρώσιμων ελιών και του ελαιολάδου, μιας και η συνεχόμενη παραμονή του καρπού στο δέντρο ύστερα από την ωρίμανση του οδηγούν σε ανοδική τάση της περιεκτικότητας του σε ελεύθερα λιπαρά οξέα και σε αισθητή ελάτπωση του αρώματος του μετέπειτα παραγόμενου λαδιού (Milos, 2017).

Οι μέθοδοι αυτής της δράσης έχουν άμεση σχέση με διάφορα εξωγενή κριτήρια, όπως είναι για παράδειγμα η διαθεσιμότητα εργατικών χεριών, οι καιρικές συνθήκες οι οποίες υφίστανται την εκάστοτε εποχή αυτής της δράσης, οι παθήσεις αλλά και η ικανότητα επεξεργασίας του βιολογικού ελαιοκάρπου από το ελαιοτριβείο (Κωνσταντίνου, 2007).

Εικόνα 1.1 Στάδια παραγωγής ελαιολάδου (Αλεξάκης, 2003)

Οι κυριότερες τακτικές συγκομιδής είναι η **συγκομιδή ύστερα από φυσιολογική πτώση**, η **συγκομιδή με τα χέρια**, η **συγκομιδή με ραβδισμό** αλλά και οι **μηχανικές τακτικές και η χρήση καρποπτώσιμων**. Σε ό,τι έχει να κάνει με την 1^η τακτική, θα πρέπει να τονιστεί πως στην εν λόγω περίπτωση γίνεται χρήση δικτύων περισυλλογής που απλώνονται κάτω από τα δέντρα όπου καταλήγει ο καρπός με φυσιολογική πτώση (Vossen, 2017).

Η τακτική αυτή ως επί το πλείστον έχει άμεση σχέση με χονδρόκαρπες ποικιλίες (όπως είναι για παράδειγμα η θρούμπα κλπ) και εδάφη τα οποία παρουσιάζουν σημαντικές ανωμαλίες. Τις περισσότερες φορές, η συλλογή αυτής της μορφής υλοποιείται από τους ελαιοπαραγωγούς σε διάστημα 1 έως και 2 μηνών και εκεί υλοποιείται προσεκτική διαλογή εκείνων που θα καταλήξουν στο ελαιοτριβείο (Peri, 2014).

Από την άλλη πλευρά, εξίσου σημαντική τακτική αυτού του είδους είναι και η συγκομιδή με τα χέρια. Στην εν λόγω τακτική κόβονται με τα χέρια πριν πέσουν στο έδαφος. Κατά κύριο λόγο η τακτική αυτή χρησιμεύει στις επιτραπέζιες ποικιλίες ελιάς. Παρά το γεγονός αυτό, όμως, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις εφαρμόζεται και στις ελαιοποιήσιμες ποικιλίες, στην περίπτωση στην οποία τα δέντρα είναι μικρότερης ηλικίας. Παρά το γεγονός πως αποτελεί την πιο διαδεδομένη τακτική συλλογής αυτής της μορφής είναι ιδιαίτερα ακριβή. Αυτός είναι και ο κυριότερος λόγος που στη σημερινή εποχή δεν έχει ευρεία εφαρμογή (Μπούκας, 2013).

Καθοριστική, όμως, είναι και η τακτική της συγκομιδής με ραβδισμό. Στα πιο πολλά περιστατικά και κυρίως όταν υφίστανται μικρόκαρπες ποικιλίες, γίνεται χρήση αυτής της τακτικής. Τα ραβδιά τα οποία χρησιμεύουν σε αυτές τις περιπτώσεις είναι μικρού είτε μεγάλου μήκους και πρόκειται για ξύλινα είτε ακόμα και πλαστικά ραβδιά. Σε διαφορετική περίπτωση γίνεται χρήση μικρότερων εργαλείων, όπως είναι για παράδειγμα πλαστικές χτένες κλπ (Κωνσταντίνου, 2007).

Τέλος, σε ό,τι έχει να κάνει με την τελευταία τακτική, είναι καθοριστική να τονιστεί πως τα τελευταία χρόνια γίνεται μεγάλη προσπάθεια για την εφαρμογή των εν λόγω τακτικών, που περιορίζουν σε μεγάλο βαθμό το κόστος ελαιοσυλλογής. Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να τονιστεί πως οι μηχανικές τακτικές θέλουν τεράστια προσοχή στη βιολογική καλλιέργεια. Σε ό,τι έχει να κάνει με τη χρήση καρποπρωτικών, θα πρέπει να επισημανθεί πως πρόκειται για μια τακτική η οποία ως επί το πλείστον κάνει χρήση χημικών παρασκευασμάτων. Αυτός είναι και ο κυριότερος λόγος που δεν επιτρέπεται στις βιολογικές καλλιέργειες (Αλεξάκης, 2003).

Από το 1^ο στάδιο της συγκομιδής, που αναλύθηκε παραπάνω, περνάμε στο 2^ο στάδιο της παραγωγικής αυτής δράσης που κατά κύριο λόγο περιέχει τη δράση της μεταφοράς του καρπού στις εταιρίες επεξεργασίας και παραγωγής επιτραπέζιων ελιών καθώς επίσης και στα ελαιοτριβεία, όπου παράγεται το παρθένο ελαιόλαδο και τα διάφορα υπολείμματά του (Πλυτάς, 2007).

Το ύψος της παραγωγικής δράσης της βρώσιμης ελιάς υπολογίζεται πως είναι στους 200 χιλιάδες τόνους ανά έτος, ενώ του ελαιόλαδου στους 400 χιλιάδες τόνους ανά έτος. Αυτό το οποίο είναι σημαντικό να γνωρίζουμε είναι πως τα ελαιοτριβεία περιέχονται από καθορισμένα μέρη, όπως είναι για παράδειγμα ο χώρος υποδοχής του ελαιοκάρπου (στον οποίο οι ελιές αδειάζονται από τα σακιά και πλένονται με καθαρό νερό), ο σπαστήρας (στον οποίο συνθλίβεται ο καρπός με τη χρήση μηχανικών σφυριών), ο μαλακτήρας (στον οποίο γίνεται η μάλαξη της ελαιοζύμης), ο φυγοκεντριστήρας (στον οποίο υλοποιείται ο διαχωρισμός του πυρήνα) καθώς επίσης και ο διαχωριστήρας (στον οποίο υλοποιείται ο διαχωρισμός του λαδιού με το νερό) (Θέριος, 2005).

Στη σημερινή εποχή, τα ελαιοτριβεία αποτελούν τις βασικές μεταποιητικές μονάδες, όπου υλοποιείται το 1^ο επίπεδο παραγωγής αυτού του αγαθού διαμέσου της δράσης της έκθλιψης των ελαιοκάρπων με φυσικά είτε ακόμα και μηχανικά μέσα. Με την έννοια της μεταποίησης καλούμε την μετατροπή του πρωτογενούς αγαθού σε ένα εντελώς καινούριο μεταποιημένο αγαθό ή την προετοιμασία του πρωτογενούς αγαθού για περαιτέρω επεξεργασία (Μάρκου, 2017).

Στη χώρα μας υφίστανται περισσότερα από 2,7 χιλιάδες ελαιοτριβεία εκ των οποίων τα 2,3 χιλιάδες δρουν κατ' έτος. Η μέση δυναμικότητά τους είναι 3 χιλιάδες κιλά ελαιόλαδο για κάθε οκτάωρο και τις περισσότερες φορές δρουν από 2 μέχρι 3 μήνες σε ετήσια βάση. Η μέση ετήσια δράση τους είναι σχεδόν 70 ημέρες και 2 βάρδιες, όπου το εκάστοτε ελαιοτριβείο επεξεργάζεται και αποδίδει περισσότερους από 420 τόνους ελαιόλαδου (Κομνηνός, 2018).

Τις περισσότερες φορές πρόκειται για μικρές σε μέγεθος οικογενειακές επιχειρήσεις, οι οποίες ως επί το πλείστον υφίστανται σε ελαιοπαραγωγικές τοποθεσίες και εκ των οποίων σχεδόν το 83% είναι ατομικές επιχειρήσεις ενώ το υπόλοιπο ποσοστό αφορά συνεταιριστικές επιχειρήσεις αυτής της μορφής. Πριν από κάποια έτη, η παραλαβή του ελαιόλαδου από τον ελαιοκάρπο γινόταν σχεδόν αποκλειστικά με τα παραδοσιακά ελαιουργεία, όπου η δράση του διαχωρισμού αυτού του αγαθού από την ελαιοζύμη γινόταν με την εφαρμογή της υδραυλικής πίεσης (Ρουσσάκης, 2017).

Παρά το γεγονός αυτό, όμως, τα τελευταία έτη λόγω της ραγδαίας ανάπτυξης της τεχνολογίας έχουν αναπτυχθεί ελαιουργεία, η δράση των οποίων εστιάζει στη φυγοκέντρωση. Η δράση τους επικεντρώνεται κυρίως στη διαφορά του ειδικού βάρους των στοιχείων της ελαιοζύμης. Κατά το πέρασμα της ελαιοζύμης από το φυγοκεντρική, οριζόντιας είτε ακόμα και κάθετης διάταξης, τα συγκεκριμένα στοιχεία διαχωρίζονται μεταξύ τους με φυγοκέντρωση και με αυτόν τον τρόπο παραλαμβάνονται ξεχωριστά (Mylonas, 2015).

Το παρθένο ελαιόλαδο που παράγεται, όπως προαναφέρθηκε, είναι εφικτό να είναι βρώσιμο είτε μειονεκτικό. Το πρώτο εξ αυτών καταναλώνεται άμεσα είτε επεξεργάζεται και στη συνέχεια τυποποιείται ενώ από την άλλη πλευρά το μειονεκτικό ραφινάρεται με κυριότερο στόχο να χρησιμεύσει στη σύγχρονη βιομηχανία της κονσερβοποιίας (Θέριος, 2005).

Η επόμενη φάση αφορά την επεξεργασία αυτού του αγαθού που περιέχει την αποθήκευση σε ελαιοδεξαμενές, με κυριότερο στόχο να απαλλαχθεί από διαφορετικά συστατικά (ξένες ύλες αλλά και υγρασία) τα οποία κατακάθονται με το πέρασμα του χρόνου στα δοχεία αποθήκευσης. Τα συστατικά αυτής της μορφής που είναι διαδεδομένα με τον όρο μούργες, έχουν την ευχέρεια να υποβαθμίσουν σε μεγάλο βαθμό την ποιότητα αυτών των αγαθών, μιας και μεταδίδουν άσχημη οσμή στο ελαιόλαδο εξαιτίας της αποσύνθεσης των πρωτεϊνικών ουσιών που περιλαμβάνει (Πλυτάς, 2007).

Τέλος, υφίσταται ο εξευγενισμός του συγκεκριμένου αγαθού. Η εν λόγω δράση υλοποιείται σε ελαιόλαδο χαμηλότερης ποιότητας, που έχουν άσχημη οσμή αλλά και γεύση, λόγω του ότι περιλαμβάνουν ελεύθερα λιπαρά οξέα. Εξαιτίας στη δράση αυτής της μορφής (η οποία καλείται και ραφινάρισμα), που είναι εφικτό να υλοποιηθεί με φυσικές είτε ακόμα και χημικές τακτικές, τα ελαιόλαδα αποκτούν γνωρίσματα και γεύση που μοιάζει αρκετά με εκείνη του καθαρού λαδιού (Αλεξάκης, 2003).

Στην περίπτωση στην οποία το αγαθό αυτής της μορφής, εκτός από τα ελεύθερα λιπαρά οξέα, υφίστανται και ακαθαρσίες (ρητινώσεις ουσίες, πρωτεΐνες είτε ακόμα και υπολείμματα φυτικών ιστών) με κυριότερο στόχο την εξευγενισμό χρειάζεται μετάγγιση, πλύσιμο, διύλιση καθώς επίσης και αφαίρεση με διαλύτες αλλά και διάφορες διαδοχικές διηθήσεις της ελαιώδους διάλυσης με επανάκτηση του διαλύτη. (Vossen, 2017).

Από την άλλη πλευρά, το θειούχο ελαιόλαδο, που αποτελεί εκχύλισμα με θειούχο άνθρακα, έχει χρώμα πράσινο και τις περισσότερες φορές έχει μια άσχημη οσμή. Αυτός είναι και ο βασικότερος λόγος που κατά κύριο λόγο χρησιμεύει στην παρασκευή πράσινου σαπουνιού είτε σε περίπτωση που δεν έχει τεράστια οξύτητα, εξευγενίζεται και χρησιμεύει σαν εδωδιμο (Peri, 2014).

2. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ

2.1 Εισαγωγή

Η ελιά στη χώρα μας καλλιεργείται σε σχεδόν 11,6 εκατομμύρια στρέμματα, με περισσότερα από 170 εκατομμύρια δέντρα αυτής της μορφής. Στον εν λόγω κλάδο η χώρα μας, με μια ετήσια παραγωγή τα τελευταία έτη περίπου στους 380 χιλιάδες τόνους, έρχεται 3^η μετά την Ισπανία και την Ιταλία. Σε διεθνές επίπεδο, τόσο η παραγωγή όσο και η κατανάλωση του συγκεκριμένου αγαθού εμφανίζουν ανοδική τάση (Μπούκας, 2013).

Καθοριστική ανοδική τάση, όμως, εντοπίζεται και στην επέκταση της καλλιέργειας με καινούριες φυτεύσεις, κάτι το οποίο επιφέρει τεράστιες ανησυχίες για ανατροπή της ισορροπίας μεταξύ προσφοράς αλλά και ζήτησης. Έρευνες αναφέρουν πως η συνολική έκταση ελαιοκαλλιέργειας κατά την περίοδο του 2006 και μετά από καθοριστικές καινούριες φυτεύσεις σε κράτη όπως είναι για παράδειγμα η Τουρκία, η Αργεντινή, η Χιλή κλπ, εκτιμάται πως ξεπερνούσε τα 103 εκατομμύρια στρέμματα ενώ έως την περίοδο του 2013 είχε παρουσιάσει σημαντική ανοδική τάση και ανήλθε στα 110,5 εκατομμύρια στρέμματα (Peri, 2014).

Η ετήσια ανοδική τάση εκείνου του διαστήματος ήταν σχεδόν 2,1% στην Αμερική, σχεδόν 1,9% στη Μέση Ανατολή, 1,65% στην Αφρική, σχεδόν 1,5% στην Αυστραλία και μόνο 0,7% στα κράτη της ΕΕ. Κατά μέσο όρο από την περίοδο του '90 μέχρι την περίοδο του 2008 είχαν παραχθεί σε διεθνές επίπεδο περισσότεροι από 2,37 τόνοι ελαιόλαδου (Vossen, 2017).

Το κυριότερο παραγωγικό κέντρο αυτού του αγαθού εντοπίζεται στην περιοχή της Μεσογείου, με βασικότερα κράτη παραγωγής την Ισπανία, την Ιταλία αλλά και τη χώρα μας από την πλευρά της ΕΕ που κατέχουν σχεδόν τα 3/4 της συνολικής διεθνούς παραγωγής ενώ έπονται η Τυνησία με παραγωγή η οποία αγγίζει τους 150 χιλιάδες τόνους, η Συρία με σχεδόν 133 χιλιάδες τόνους καθώς επίσης και η Τουρκία που έχει λίγο περισσότερο από 119 χιλιάδες τόνους (Milos, 2017).

Στη χώρα μας, βάσει με τα δεδομένα διαφορετικών ερευνών είχε αποδειχτεί πως η παραγωγική δράση αυτού του αγαθού κατά την περίοδο του '91 μέχρι και 2000 εμφάνιζε γραμμική ανοδική τάση, όμως, από εκείνη την περίοδο έως και την περίοδο του 2008, η συγκεκριμένη τάση σταμάτησε και η εν λόγω παραγωγή έμοιαζε να σταθεροποιείται. Στο κεφάλαιο αυτό θα μελετήσουμε την παραγωγή σε εθνικό αλλά και σε διεθνές επίπεδο που αφορά την περίοδο από το 2005 μέχρι και τη σημερινή εποχή (Μπούκας, 2013).

2.2 Ελληνική παραγωγή ελαιόλαδου

Το συγκεκριμένο αγαθό αποτελεί καθοριστικό κομμάτι της οικονομίας της χώρας μας, μιας και καλύπτει σχεδόν το 9% της συνολικής αγροτικής παραγωγής στη χώρα μας σε όρους αξίας. Η χώρα μας είναι η 3^η πιο μεγάλη παραγωγός αυτού του αγαθού σε διεθνές επίπεδο (1^η είναι η Ισπανία και 2^η η Ιταλία), με παραγωγή της τάξης των 310 χιλιάδων τόνων, που αναλογεί σε σχεδόν 750 εκατομμύρια ευρώ, παίζοντας με αυτόν τον τρόπο καθοριστικό ρόλο στο 0,4% του ΑΕΠ (σε σχέση με το 0,3% του ΑΕΠ για τον εν λόγω τομέα της Ισπανίας και το 0,1% του Ιταλικού τομέα).¹

Σε επίπεδο τυποποιημένου ελαιόλαδου, 4 εταιρίες (Ελαΐς Univeler, Μινέρβα, Gaia και Nutria) ελέγχουν σχεδόν το 40% των εξαγωγών επώνυμων αγαθών ενώ το υπόλοιπο ποσοστό αυτής της μορφής έχει να κάνει με συνεταιρισμούς. Βάσει ερευνών στην Ελλάδα περισσότερες από 460 εταιρίες παράγουν επώνυμο ελαιόλαδο. Εξαιτίας του χαμηλού όγκου τυποποιημένου αγαθού, οι εταιρίες αυτής της μορφής στη χώρα μας δυσκολεύονται σε μεγάλο βαθμό να κατορθώσουν να ανταγωνιστούν τα 2 πρώτα κράτη κυρίως σε ό,τι έχει να κάνει με την αποδοτική προβολή αναγνωρίσιμων brands (Δαγκαλίδης, 2011).

Όπως προαναφέρθηκε η χώρα μας κατέχει την 3^η θέση στη διεθνή παραγωγή αυτών των αγαθών. Το 70% της παραγωγής είναι έξτρα παρθένο ελαιόλαδο. Το 33% της ετήσιας παραγωγής, δηλαδή 135 χιλιάδες τόνοι εξάγονται. Η Ελλάδα βρίσκεται στην 1^η θέση σε εξαγωγή έξτρα παρθένου, με το 90% να προορίζεται προς την ΕΕ. Δυστυχώς, το 80% της παραγωγής εξάγεται χύμα, ενώ μόνο ένα ποσοστό της τάξης του 10% τυποποιείται (Mylonas, 2015).

Βάσει ερευνών που έγιναν την περίοδο του 2009, σχεδόν το 12% του πληθυσμού ασχολείται με τη γεωργία. Με γεωγραφικές παραμέτρους, το 80% της παραγωγής έχει προέλευση από 3 τοποθεσίες της χώρας μας, που είναι η Πελοπόννησος (σε ποσοστό 37%), η Κρήτη (30%) καθώς επίσης και τα νησιά Ιονίου (12%). Πιο συγκεκριμένα, η Πελοπόννησος, η Μεσσηνία αλλά και η Ηλεία αποτελούν τον πυρήνα της παραγωγικής δράσης αυτής της μορφής. Σε ό,τι έχει να κάνει με την Κρήτη, το Ηράκλειο και τα Χανιά σηκώνουν το βάρος της καλλιέργειας ενώ τα νησιά του Ιονίου έχουν την Κέρκυρα σαν τον κυριότερο πυλώνα αυτών των δράσεων (Ρουσσάκης, 2017).

---

¹ [<https://www.statistics.gr/>]

Πίνακας 2.1: Ελληνική παραγωγή ελαιόλαδου ανά περιοχή

	Ελάχιστη Παραγωγή(τόν.)	Μέγιστη Παραγωγή(τόν.)	Μ.Ο. (τόν.)
Πελοπόννησος	88.000	102.000	95.000
Κρήτη	62.000	76.000	69.000
Δυτική Ελλάδα	30.000	38.000	34.000
Βόρεια Ελλάδα	4.000	8.000	6.000
Κεντρική Ελλάδα	10.000	14.000	12.000
Λέσβος	14.000	18.000	16.000
Λοιπή Ελλάδα	6.000	10.000	8.000
Σύνολο Ελλάδα	214.000	266.000	240.000

Πηγή : Κομνηνός, 2018

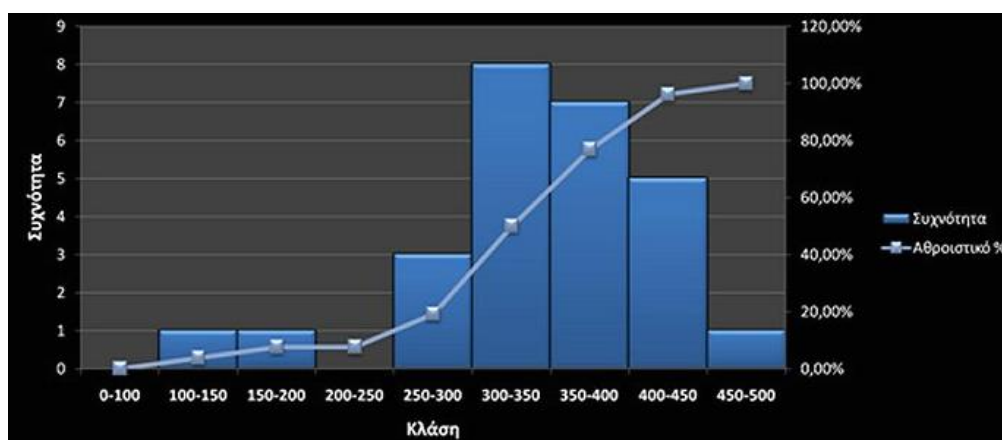
Πίνακας 2.2: Αριθμός ελαιόδεντρων ανά νομό στην Ελλάδα²

Νομοί	Αριθμός Ελαιόδεντρων
Μεσσηνίας	13.545.000
Ηρακλείου	13.378.000
Λακωνίας	10.936.000
Λέσβου	7.321.000
Χανίων	6.914.000
Ηλείας	6.382.000
Φθιώτιδας	5.530.000
Ευβοίας	5.106.000
Μαγνησίας	4.627.000
Αιτωλοακαρνανίας	3.718.000
Κέρκυρας	3.718.000
Αχαΐας	3.338.000

Στην εικόνα που ακολουθεί (βλέπε εικόνα 2.1) παρουσιάζεται η παραγωγή αυτού του αγαθού στη χώρα μας από την περίοδο του '90 μέχρι και την περίοδο του 2016. Ειδικότερα, αφορά μια κατανομή με μη θετική ασυμμετρία όπου οι πιο πολλές παρατηρήσεις εντοπίζονται στο δεξί άκρο της εν λόγω καμπύλης. Η παραγωγή αυτής της μορφής στη χώρα μας όλα αυτά τα χρόνια παρουσιάζει πιο μεγάλη συχνότητα στην κλάση 300 χιλιάδες έως και 350 χιλιάδες τόνους, χωρίς όμως να ξεχνάμε πως πολλές φορές η Ελλάδα κινήθηκε σε πιο υψηλά επίπεδα φτάνοντας ακόμη και τους 450 χιλιάδες τόνους παραγωγής. Πιο συγκεκριμένα, η χώρα μας εμφάνισε κατά μέσο όρο απόκλιση από τη μέση παραγωγή ίση με 78 χιλιάδες τόνους. Η ελάχιστη παραγωγή εντοπίζεται κατά την περίοδο του 2013 όπου ήταν 132 χιλιάδες τόνους, ενώ η πιο

² [<https://www.statistics.gr/>]

υψηλή ποσότητα εντοπίζεται την περίοδο του '98 όπου ξεπέρασε τους 473 χιλιάδες τόνους παραγωγής (Κountouri, 2017).

Εικόνα 2.1: Παραγωγή ελαιόλαδου στην Ελλάδα για την περίοδο 1990-2016 (σε χιλιάδες τόνους)(Ρουσσάκης, 2017)

Η τιμή πώλησης του ελαιόλαδου σε συνδυασμό με το διαθέσιμο εισόδημα αλλά και την τιμή των υποκατάστατων αγαθών επιφέρει καθοριστικές επιρροές και επιδράσεις και στον τομέα της ζήτησης των συγκεκριμένων αγαθών. Η τιμή αυτού του αγαθού εμφανίζει καθοριστικές διακυμάνσεις, ως επί το πλείστον εξαιτίας των αλλαγών που υφίστανται στην προσφορά (παραγωγή και αποθέματα). Το αγαθό αυτό στην Ελλάδα αποτελεί το κυριότερο αγαθό διατροφής και συνεπώς η ζήτησή του έχει άρρηκτη σχέση και με την εξέλιξη του πληθυσμού (Δαγκαλίδης, 2011).

Τα προηγούμενα έτη, χωρίς να υφίσταται καμία απολύτως εξάρτηση από το σύνολο των πολυεθνικών βιομηχανιών τροφίμων και supermarkets είτε ακόμα και της προσφοράς, η επίδραση στην τιμή ήταν μικρή. Για παράδειγμα κατά την περίοδο του 2009, η τιμή του ελαιόλαδου ήταν 1,75 την ώρα που ο μέσος όρος για την περίοδο του 2000 μέχρι και το 2008 ήταν 2,3 ευρώ ανά κιλό (Mylonas, 2015).

Γενικότερα, είναι σημαντικό να γνωρίζουμε πως στη σημερινή εποχή οι τιμές παραγωγού είναι καταστροφικές για το συγκεκριμένο τομέα στη χώρα μας αλλά και στην Ισπανία. Αυτό είναι κάτι, όμως, το οποίο δεν συμβαίνει στην Ιταλία καθώς εκεί οι εν λόγω τιμές είναι ιδιαίτερα ικανοποιητικές. Παρά το γεγονός αυτό, όμως, οι μεγαλύτερες εταιρίες, οι οποίες δρουν στον τομέα της τυποποίησης αυτών των αγαθών βρίσκονται σε ευθεία γραμμή με τους σχεδιασμούς των τεράστιων αλυσίδων supermarket (Milos, 2017).

Πίνακας 2.3: Τιμή και ποσότητα ελαιόλαδου για την περίοδο 2001-2016

ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ
2001	3.2	358
2002	2	414
2003	1.9	308
2004	2.8	435
2005	3.4	424
2006	2.6	370
2007	2.3	327
2008	2	305
2009	1.75	320
2010	2.15	300
2011	2.3	310
2012	2.4	378
2013	2.75	135
2014	3.4	280
2015	3	300
2016	3.5	245

Πηγή : Καβρός, 2017

Οι δυο αυτές πλευρές επί της ουσίας έχουν αποφασίσουν από κοινού να ελαττώσουν αισθητά τις λιανικές τιμές του συγκεκριμένου αγαθού, με βασικότερο στόχο να καταφέρουν να παρουσιάσουν αισθητή ανοδική τάση στις πωλήσεις τους και ταυτόχρονα να συντηρήσουν σταθερά τα δικά τους κέρδη. Με λίγα λόγια, επομένως, οι τυποποιητές και τα supermarket έχουν λάβει από κοινού την απόφαση να μεταφέρουν την ελάττωση των τιμών καταναλωτή απευθείας στις πλάτες των παραγωγών (Vossen, 2017).

Στη χώρα μας, οι εν λόγω παραγωγοί είναι πιο ευάλωτοι στις συγκεκριμένες πιέσεις, καθώς οι περισσότεροι συνεταιρισμοί είναι ιδιαίτερα μικροί και δεν έχουν μεγάλη δύναμη να έχουν ουσιαστική παρέμβαση στη συγκέντρωση και την εμπορία αυτών των αγαθών. Ακόμα, στη χώρα μας οι συγκεκριμένοι παραγωγοί είναι αποκλεισμένοι από το τραπεζικό σύστημα. Αυτό επί της ουσίας σημαίνει πως δεν έχουν τις απαιτούμενες πιστώσεις με κυριότερο στόχο να καταφέρουν να αντέξουν από τις παραπάνω πιέσεις (Μάρκου, 2017).

Όλο αυτό είχε σαν βασικότερη συνέπεια να υφίσταται μεγάλη συγκέντρωση της αγροτικής γης στα χέρια λίγων μεγάλων παραγωγών που σε τεράστιο επίπεδο θα έχουν καθετοποιημένη παραγωγή. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση της Λέσβου όπου το 60% της αγροτικής γης αξιοποιείται από ενοικιαστές, δεδομένο το οποίο φανερώνει την τεράστια τάση συγκέντρωσης γης των τελευταίων ετών (Κομνηνός, 2018).

Πίνακας 2.4: Συγκριτικά στοιχεία Ελλάδας-Ιταλίας και Ισπανίας για την παραγωγή ελαιόλαδου

	Ελλάδα	Ιταλία	Ισπανία
Εξαιρετικό παρθένο ελαιόλαδο ως ποσοστό συνόλου	75-80%	40-45%	25-30%
Παραγωγή ελαιολάδου ως ποσοστό του ΑΕΠ	0,3%	0,1%	0,2%
Μερίδιο ελαιολάδου στην αξία της παραγωγής	11,0%	5,0%	6,0%
Ετήσια κατανάλωση ελαιόλαδου ανά άτομο	16kg/άτομο	14kg/άτομο	12kg/άτομο
Κατανάλωση μη τυποποιημένου ελαιολάδου	75%	33%	50%
Εξαγωγές ελαιολάδου ως ποσοστό του συνόλου	31%	56%	51%

Πηγή : ΠΑΣΕΓΕΣ, 2019

Όπως ήδη έχει αναφερθεί και παραπάνω, οι παραγωγοί της χώρας μας είναι σχεδόν 750 χιλιάδες. Η χώρα μας παράγει κατά μέσο όρο από 300 χιλιάδες μέχρι και 400 χιλιάδες τόνους ελαιόλαδο ανά έτος. Τα 3/4 της παραγωγής είναι βρώσιμο παρθένο ελαιόλαδο άριστης ποιότητας και είναι εφικτό να καταναλωθεί δίχως καμία απολύτως επεξεργασία.

Αυτός είναι και ο βασικότερος λόγος που η χώρα μας είναι ένα από τα κράτη που εμφανίζουν την πιο μεγάλη κατά κεφαλή κατανάλωση αυτού του αγαθού. Για τον ίδιο, επίσης, λόγο αυτό το αγαθό της χώρας μας είναι εξαιρετικά διαδεδομένο στα κράτη του εξωτερικού. Τα τελευταία έτη, με κυριότερο στόχο την προστασία των καταναλωτών έχουν οριοθετηθεί αυστηροί κανονισμοί που έχουν άμεση σχέση με τη διάκριση των διαφόρων ποιοτήτων αυτού του αγαθού (Ρουσσάκης, 2017).

Πίνακας 2.5: Παγκόσμια παραγωγή ελαιολάδου ανά κράτος (σε χιλιάδες τόνους) για την περίοδο 2011-2018

	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018
Ισπανία	1.615,00	618,20	1.781,50	842,20	1.403,30	1.286,60	1.090,50
Ιταλία	399,20	415,50	463,70	222,00	474,60	182,30	320,00
Ελλάδα	294,60	357,90	132,00	300,00	320,00	195,00	300,00
Πορτογαλία	76,20	59,20	91,60	61,00	109,10	69,40	78,80
Κύπρος	6,50	5,60	3,80	6,20	6,00	6,00	6,00
Κροατία			4,60	1,10	5,50	5,10	5,00
Γαλλία	3,20	5,10	4,80	1,70	5,40	2,80	4,50
Σλοβενία	0,50	0,20	0,60	0,20	0,50	0,40	0,40
Μάλτα			0,04	0,10	0,04	0,04	0,04
Κόσμος	2.395,20	1.461,70	2.482,60	1.434,50	2.324,40	1.747,60	1.805,20

Πηγή : Διεθνές Συμβούλιο Ελαιολάδου, 2018

Παρά τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του συγκεκριμένου αγαθού της χώρας μας, είναι σημαντικό να τονιστεί πως μονάχα το 1/4 της παραγωγής της χώρας μας διαθέτει επισήμανση-branding, συγκριτικά με το 1/2 στην Ισπανία και σχεδόν τα 3/4 στην Ιταλία, ενώ το υπόλοιπο ποσοστό πωλείται με διαφοροποιημένες δράσεις, περιέχοντας και το 70% των εξαγωγών με προορισμό την Ιταλία. Επίσης, θα πρέπει να γνωρίζουμε πως το μερίδιο της αγοράς της χώρας μας στη διεθνή αγορά επώνυμου ελαιολάδου έχει περιοριστεί από 6% κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '90 σε 4% κατά την περίοδο του 2015 (Mylonas, 2015).

Όλα αυτά τα χρόνια, οι παραγωγοί της χώρας μας δεν επωφελήθηκαν από τη διεθνή ανοδική τάση της ζήτησης αυτού του αγαθού, κάτι το οποίο έχει άμεση σχέση με ένα μεγάλο σύνολο διαφοροποιημένων διαρθρωτικών ζητημάτων. Ένα τέτοιο ζήτημα ήταν το κόστος της παραγωγής αυτής της μορφής που ήταν εξαιρετικά υψηλό στη χώρα μας καθώς ήταν 1 ευρώ ανά κιλό την ώρα που στην Ισπανία ήταν 0,6 ευρώ. Αυτό είναι κάτι το οποίο κατά κύριο λόγο προέρχεται από το μικρό μέγεθος και την πιο χαμηλή παραγωγική δράση των ελαιώνων (Kountouri, 2017).

Ένα εξίσου σημαντικό ζήτημα είναι το γεγονός πως η πλειονότητα των ελαιοτριβείων στη χώρα μας είναι πιο μικρά και τεχνολογικά δεν είναι τόσο ανεπτυγμένα, όπως για παράδειγμα είναι σε χώρες όπως η Ισπανία, κάτι το οποίο παίζει καθοριστικό ρόλο στο πιο υψηλό κόστος αλέσεως το οποίο ανερχόταν σχεδόν στα 0,2 ευρώ ανά κιλό για ελαιοτριβεία, σε σχέση με το 0,16 ευρώ ανά κιλό για τους ισπανικούς μύλους. Από την άλλη πλευρά, στην Ιταλία, παρά το γεγονός πως τα ελαιοτριβεία είναι πιο μικρά όπως στην Ελλάδα, είναι κάθετα ενσωματωμένα στο επίπεδο της ελαιοκαλλιέργειας όπως επίσης και στη δράση της διανομής (Κομνηνός, 2018).

Εξίσου καθοριστικά ζητήματα, όμως, είναι η κατακερματισμένη φύση των συνεταιρισμών στη χώρα μας που δεν παρέχεται για τυποποίηση του ποιοτικού ελέγχου που είναι ζωτικής σημασίας συνθήκη με βασικότερο στόχο την προβολή του συγκεκριμένου αγαθού αλλά και το μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων εμφιάλωσης και επισήμανσης που δεν παρέχει την ευχέρεια επιτυχημένης προβολής των επώνυμων αγαθών (Μάρκου, 2017).

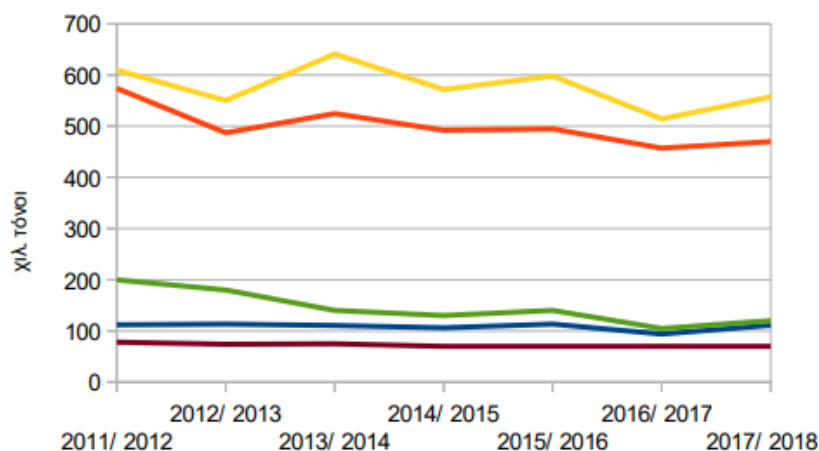
Παρά την αναμενόμενη περαιτέρω ανοδική τάση της ζήτησης για το εν λόγω αγαθό της χώρας μας, η σταδιακή ελάττωση των επιδοτήσεων αναμένεται να επιφέρει περισσότερες μη θετικές επιρροές και επιδράσεις στους μικρούς παραγωγούς με χαμηλότερη παραγωγικότητα και χωρίς κέρδος. Συνέπεια όλων αυτών είναι η παραγωγή της χώρας μας να έχει περιοριστεί σε 280 χιλιάδες τόνους τα τελευταία χρόνια συγκριτικά με τον ετήσιο μέσο όρο που ήταν στις 310 χιλιάδες τόνους τα προηγούμενα χρόνια (Ρουσσάκης, 2017).

Μεσοπρόθεσμα έχοντας σαν βασικότερο κριτήριο πως θα υλοποιηθούν συγκεκριμένες διαρθρωτικές μεταβολές και τροποποιήσεις, η ανοδική τάση της διεθνούς ζήτησης και η ανώτερη ποιότητα του συγκεκριμένου αγαθού της χώρας μας είναι δυνατόν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στην πιο μεγάλη προστιθέμενη αξία στο αγαθό αυτό της χώρας μας (Δαγκαλιδής, 2011).

Πιο συγκεκριμένα, η μετάβαση από χύδην σε επώνυμο ελαιόλαδο και στα πλαίσια μιας πιο αποδοτικής πολιτικής σύγχρονου μάρκετινγκ θα ήταν εφικτό να συμβάλει αισθητά στην ανοδική τάση της αξίας των εξαγωγών της χώρας μας κατά σχεδόν 250 εκατομμύρια ευρώ σχεδόν, δηλαδή 80% πιο υψηλά σε σχέση με την περίοδο του 2014. Πράγματι, μια πιο κάθετα ολοκληρωμένη δομή παραγωγικής δράσης αυτής της μορφής είναι δυνατόν να παρέχει άλλη δυναμική στον εν λόγω

κλάδο, καθώς θα βοηθήσει αισθητά το μάρκετινγκ και αυτό θα παίξει καθοριστικό ρόλο για μια πιο επιτυχημένη επωνυμία αυτού του αγαθού στη χώρα μας (Mylonas, 2015).

Εικόνα 2.23: Κατανάλωση ελαιολάδου 2011-2018 (σε χιλιάδες τόνους) (Διεθνές Συμβούλιο Ελαιολάδου, 2018)

221 Ελληνικές εταιρίες ελαιόλαδου

Σε ό,τι έχει να κάνει με τη διάρθρωση του συγκεκριμένου τομέα στην Ελλάδα, είναι εφικτό να ειπωθεί πως είναι ιδιαίτερα σύνθετη. Οι κρίκοι από τους οποίους περιέχεται η εν λόγω αλυσίδα εμπορίας είναι, πρώτα από όλους, οι παραγωγοί, τα ελαιουργεία, οι ιδιωτικές εταιρίες, οι χονδρέμποροι καθώς επίσης και οι εξαγωγείς. Γίνεται εύκολα αντιληπτό, επομένως, ότι οι παραγωγοί και τα ελαιουργεία είναι οι πιο ισχυροί και παράλληλα οι πιο καθοριστικοί κρίκοι της αλυσίδας αυτής της μορφής, καθώς από αυτούς αρχίζει όλη η παραγωγική δράση, με κυριότερο στόχο να παραχθεί το τελικό αγαθό (Πλυτάς, 2007).

Μια από τις σημαντικότερες εταιρίες αυτού του είδους είναι η Ελαΐς, η οποία έχει μερίδιο αγοράς τυποποιημένου ελαιολάδου που ανέρχεται στο 34%. Την περίοδο του '60 απευθύνθηκε σε κράτη όπου υπήρχαν Έλληνες μετανάστες, όπως ήταν για παράδειγμα οι ΗΠΑ, ο Καναδάς, η Αυστραλία κλπ. Στη σημερινή εποχή, όμως, κατά κύριο λόγο εξάγει σε κράτη όπως είναι για παράδειγμα η Γερμανία, η Γαλλία, η Αλβανία, η Βουλγαρία, η Δανία αλλά και η Κύπρος (Κωνσταντίνου, 2007).

Εξίσου σημαντικό ρόλο στη σημερινή εποχή διαδραματίζει και η Μινέρβα, η οποία κατέχει μερίδιο αγοράς τυποποιημένου αγαθού αυτής της μορφής που ανέρχεται στο 22%. Αποτέλεσε την 1^η εταιρία η οποία κατάφερε να τυποποιήσει αυτό το αγαθό ενώ οι εξαγωγές της άρχισαν την περίοδο του '50. Μια 3^η εταιρία αυτού του είδους, όμως, είναι και η Ελαιουργική που έχει μερίδιο που ανέρχεται στο 6% και αφορά το 90% των καλλιεργειών, καθώς συσκευάζει και τυποποιεί (Μπούκας, 2013).

Τέλος, υφίσταται η Ολύμπια-Ξένια ΑΒΑΕ που αποτελεί μια εξειδικευμένη εταιρία στο εξαιρετικά παρθένο ελαιόλαδο καθώς επίσης και στις τυποποιημένες ελιές. Από το 45% το οποίο απευθύνεται στην αγορά, το 18% αφορά ιδιωτικές ετικέτες ενώ το

υπόλοιπο ποσοστό αφορά εξαγωγικές δράσεις κυρίως στις ΗΠΑ, στην ΕΕ αλλά και στην Ιαπωνία (Πλυτάς, 2007).

2.2.2 Φορείς στήριξης

Στη σημερινή εποχή, υφίστανται καθοριστικοί φορείς που ενεργούν με κυριότερο στόχο τη διαφοροποίηση του συγκεκριμένου αγαθού. Κυριότερος σκοπός τους είναι να κατορθώσουν να προωθήσουν αλλά και να στηρίξουν την πολιτική παραγωγής τους. Ένας καθοριστικός φορέας αυτής της μορφής είναι το Διεθνές Συμβούλιο Ελαιόλαδου (ΙΟΟC) που έχει σαν βασικότερο στόχο την οργάνωση της αγοράς διεθνώς καθώς επίσης και την υπεράσπιση της ελιάς και του ελαιόλαδου (Θέριος, 2005).

Ένας εξίσου σημαντικός και χρήσιμος φορέας αυτής της μορφής είναι ο Σύνδεσμος Βιομηχανιών Τυποποίησης Ελαιόλαδου (είτε όπως καλείται εν συντομία ΣΕΒΙΤΕΛ) ο οποίος ενεργεί με κυριότερο στόχο να προσφέρει υποστήριξη με σκοπό την προώθηση των εν λόγω αγαθών. Ένας εξίσου καθοριστικός φορέας είναι η Ελληνική Ένωση Συσκευαστών Ελαιόλαδου, που σαν κυριότερο στόχο έχει την ανοδική τάση της κατανάλωσης του συσκευασμένου ελαιόλαδου σε εθνικό είτε ακόμα και σε διεθνές επίπεδο (Πλυτάς, 2007).

Καθοριστικός φορέας είναι και το Δίκτυο Ελαιοπαραγωγών Πόλεων Ελλάδος (είτε όπως καλείται εν συντομία ΔΕΠΕ). Τα μέλη του συγκεκριμένου φορέα είναι ως επί το πλείστον δημοτικά όργανα (όπως για παράδειγμα δήμαρχοι, νομάρχες κλπ) αλλά και πρόεδροι επιμελητηρίων. Στόχος του συγκεκριμένου φορέα είναι η υλοποίηση συναντήσεων αλλά και η ύπαρξη άμεσης επικοινωνίας και προώθησης αυτών των αγαθών (Κωνσταντίνου, 2007).

Εξίσου σημαντικός φορέας είναι και ο Σύνδεσμος Βιομηχανιών Βορείου Ελλάδος (είτε όπως καλείται εν συντομία ΣΕΒΕ) που έχει ενεργό ρόλο σε διάφορες κλαδικές εκθέσεις σε εθνικό αλλά και σε διεθνές επίπεδο. Ο εν λόγω φορέας υλοποιεί έρευνες αγοράς με κυριότερο στόχο να κατορθωθεί η προώθηση αυτών των αγαθών, εκτός από τη χώρα μας και σε άλλα κράτη, όπως είναι για παράδειγμα στη Γαλλία, στη Γερμανία, στην Αγγλία, στη Σουηδία κλπ (Μπούκας, 2013).

Ένας τελευταίος αλλά εξίσου χρήσιμος και σημαντικός φορέας αυτής της μορφής είναι η Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Αγροτικών Προϊόντων (είτε όπως καλείται εν συντομία ΠΑΓΕΣΕΣ), που έχει σαν βασικότερο σκοπό την αντιπροσώπευση των συνεταιριστικών οργανώσεων σε εθνικό αλλά και σε διεθνές επίπεδο, είτε ακόμα και το συντονισμό των δράσεων των συγκεκριμένων οργανώσεων (Κομνηνός, 2018).

2.3 Διεθνής παραγωγή ελαιόλαδου

Η ΕΕ περιέχει κράτη τα οποία έχουν στην κατοχή τους ισχυρή θέση στο συγκεκριμένο τομέα και αυτό την τοποθετεί στην 1^η θέση της διεθνούς παραγωγής. Στη σύγχρονη εποχή, ο εν λόγω τομέας δέχεται αρκετές πιέσεις, έτσι ώστε να υιοθετήσει καινούριες τακτικές παραγωγής και αυτό έχει σαν βασικότερη συνέπεια, δίχως να υφίσταται καμία απολύτως εξάρτηση από τη διεθνή ανοδική τάση της κατανάλωσης,

την εισαγωγή καινούριων κρατών στη σύγχρονη αγορά, που απειλούν την ήδη υπάρχουσα θέση των παραγωγών της ΕΕ (Chaney, 2016).

Για παράδειγμα χώρες όπως η Ισπανία, η Ιταλία αλλά και η χώρα μας λογίζονται ως τα πιο μεγάλα κράτη παραγωγής της ΕΕ. Η παραγωγή τους σε διεθνές επίπεδο αγγίζει τα 3/4 ενώ έπονται κράτη όπως είναι για παράδειγμα η Τυνησία, η Πορτογαλία αλλά και το Ισραήλ. Για την περίοδο του 2003 η αξία των εξαγωγών για τα 3 ανταγωνιστικά κράτη που βρίσκονται στις 3 πρώτες θέσεις (Ιταλία, Ισπανία και η χώρα μας) ξεπέρασαν τα 996 εκατομμύρια ευρώ για το ισπανικό ελαιόλαδο, τα 576 εκατομμύρια για το ιταλικό και τα 236 εκατομμύρια για το συγκεκριμένο αγαθό που παράγεται στη χώρα μας (Bernardetal., 2011).

Πίνακας 2.6: Παγκόσμια αγορά ελαιόλαδου

ΗΠΕΙΡΟΣ	ΠΟΣΟΤΗΤΕΣ
ΑΣΙΑ	4,2%
ΑΦΡΙΚΗ	9,2%
ΕΥΡΩΠΗ	81,1%
ΑΛΛΕΣ ΗΠΕΙΡΟΙ	5,5%

Πηγή : Peri, 2014

Στη σύγχρονη εποχή υφίστανται 750 εκατομμύρια ελαιόδεντρα με έκταση σχεδόν 9 εκατομμύρια εκτάρια. Η Μεσόγειος καλύπτει σχεδόν το 95% της διεθνούς παραγωγής μιας και το 98% των συγκεκριμένων δέντρων βρίσκονται εκεί. Βάσει με έρευνες που έχουν γίνει πριν μερικά χρόνια, κατά την περίοδο του 2007-2008, η διεθνής παραγωγή ήταν 3,4 εκατομμύρια τόνοι. Η παραγωγή αυτή παρουσίασε ανοδική τάση κατά 800 χιλιάδες τόνους από την περίοδο του 2005 (Bernardetal., 2011).

Βάσει με έρευνες, την περίοδο του 2012η εν λόγω παραγωγή παρουσίασε ανοδική τάση κοντά στους 2,5 εκατομμύρια τόνους για τα 3 πρώτα κράτη που προαναφέρθηκαν ενώ μέχρι την περίοδο του 2015 αναμενόταν επιστροφή στα 2,3 εκατομμύρια τόνους. Γενικότερα, υπήρχε μια συνεχής ανοδική τάση της ζήτησης σε διεθνές επίπεδο. Με αυτόν τον τρόπο, η παραγωγή είχε παρουσιάσει αισθητή ανοδική τάση, αλλά οι απαιτήσεις τις περισσότερες φορές καλύπτονταν από τις εξαγωγές των πιο μεγάλων παραγωγών κρατών (Chaney, 2016).

Εικόνα 2.34: Εξαγωγές βασικών παραγωγών ελαιόλαδου (2000-2010) (Στεφάνου, 2013)

Γενικότερα, είναι σημαντικό να γνωρίζουμε πως οι εξελίξεις, οι οποίες υφίστανται όλα αυτά τα χρόνια στη διεθνή αγορά είναι από τη μια πλευρά μια συνεχόμενη ανοδική τάση της δημοτικότητας καθώς επίσης και της κατανάλωσης του συγκεκριμένου αγαθού, κατά κύριο λόγο ως επίπτωση της διαπίστωσης των ευεργετικών του γνωρισμάτων στην υγεία και από την άλλη οι καινούριες προοπτικές οι οποίες διαγράφονται από την παρουσία των καινούριων τεράστιων αγορών στα ταχέως αναπτυσσόμενα κράτη (Vossen, 2017).

Στον κλάδο του ανταγωνισμού διακρίνεται πως η Ιταλία χάνει έδαφος σταδιακά στις ξένες αγορές από την Ισπανία που διαθέτει την πιο μεγάλη παραγωγή σε διεθνές επίπεδο. Η συγκεκριμένη εξέλιξη προέρχεται κατά κύριο λόγο από την ξαφνική ανοδική τάση της παραγωγής στην Ισπανία την προηγούμενη δεκαετία (καθώς από 600 χιλιάδες τόνους ξεπέρασε τα 1,2 δισεκατομμύρια τόνους) και από την άλλη από την απόκτηση τεράστιας πρόσβασης στα μεγαλύτερα δίκτυα εμπορίας αυτού του αγαθού σε διεθνές επίπεδο (Mylonas, 2015).

Μια καθοριστική εξέλιξη που υπήρξε τα προηγούμενα έτη ήταν η τάση των τεράστιων σούπερ μάρκετ να τυποποιούν αυτό το αγαθό για λογαριασμό τους με δικές τους ετικέτες, κάτι το οποίο ήταν εφικτό να λογιστεί ως μια ενδιάμεση επιλογή ανάμεσα στις εξαγωγικές δράσεις αυτών των αγαθών σε μορφή χύμα και της εμπορίας του σε επώνυμες συσκευασίες με το σήμα του ξένου εισαγωγέα (Chaney, 2016).

Τις περισσότερες φορές, οι ιδιωτικές ετικέτες οι οποίες κάνουν χρήση ξένων αλυσίδων, αναφέρουν την προέλευση του αγαθού, κάτι το οποίο παίζει καθοριστικό ρόλο στην ανοδική τάση της αναγνωρισιμότητας του ελαιόλαδου της χώρας μας σε σχέση με την υφιστάμενη κατάσταση που το αγαθό μας εξαγεται χύμα, αναμειγνύεται με άλλα αγαθά αυτής της μορφής και καταναλώνεται σαν ξένο (InternationalOliveOilCouncil, 2015).

Ακόμα, οι πωλήσεις και οι εξαγωγικές δράσεις με ιδιωτικές ετικέτες είναι δυνατόν να αποφέρουν πιο υψηλή προστιθέμενη αξία στην περίπτωση στην οποία η τυποποίηση γίνεται στη χώρα μας για λογαριασμό του ξένου λιανοπωλητή. Φυσικά, όμως, αυτός δεν είναι η κατάλληλη μέθοδος εμπορίας του εν λόγω αγαθού μιας και

αναπτύσσει υπερβολική εξάρτηση από τους ξένους συγκεκριμένους καταναλωτές για λογαριασμό των οποίων τυπτοποιείται.

Σημαντικό ενδιαφέρον για αρκετά χρόνια υπήρξε και σε ό,τι έχει να κάνει με την τάση αύξησης της παραγωγικής δράσης σε καινούρια κράτη τα οποία δεν ανήκουν στην ΕΕ. Το συγκεκριμένο φαινόμενο είχε κάνει αισθητή την παρουσία τους για αρκετά χρόνια και χωριζόταν σε 2 διαφοροποιημένες κατηγορίες κρατών. Η 1^η κατηγορία είχε να κάνει με κράτη της Βορείου Αφρικής και της Ανατολικής Μεσογείου (όπως για παράδειγμα Τουρκία, Αίγυπτος, Συρία, Τυνησία, Αλγερία κλπ) και η 2^η κατηγορία έχει να κάνει με τα υπερπόντια κράτη του νέου κόσμου που έχουν κατάλληλο κλίμα (Διεθνές Συμβούλιο Ελαιολάδου, 2018).

Αφορά τα ίδια κράτη που πριν 2 δεκαετίες ξεκίνησαν συστηματική καλλιέργεια της αμπέλου και πριν μια δεκαετία παρήγαγαν κρασιά άριστης ποιότητας απειλώντας άμεσα την πρωτοκαθεδρία της ΕΕ στο συγκεκριμένο αγαθό (χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν η Καλιφόρνια, η Αυστραλία, η Νότια Αφρική, η Νότια Αμερική κλπ) (Milos, 2017).

Ακόμα, είναι σημαντικό να εστιάσουμε και στις προσπάθειες για καλλιέργεια της ελιάς και στα μεγαλύτερα κράτη της Ασίας όπως είναι για παράδειγμα η Κίνα, το Πακιστάν και πιθανόν και η Ινδία. Φυσικά, σε περίπτωση που επιθυμούμε το συγκεκριμένο αγαθό να έχει τεράστια δημοτικότητα στην προτίμηση των ξένων πελατών, είναι καθοριστικό να αποδεχτούμε πως θα υφίστανται σε μελλοντική βάση και άλλα κράτη τα οποία θα παρουσιάσουμε τεράστιο ενδιαφέρον σε ό,τι έχει να κάνει με την παραγωγή αυτού του αγαθού και πιθανόν θα το κατορθώσουν (Chaney, 2016).

Πίνακας 2.7: Οι 10 μεγαλύτεροι εισαγωγείς ελαιολάδου στον κόσμο για την περίοδο 2013-15

Κατάταξη 2015	Χώρες	2013		2014		2015		Μερίδια αγοράς σε όρους αξίας 2015
		Ποσότητα (σε τόνους)	Αξία (σε 1.000€)	Ποσότητα (σε τόνους)	Αξία (σε 1.000€)	Ποσότητα (σε τόνους)	Αξία (σε 1.000€)	
1	Ιταλία	457.668	1.187.439€	629.208	1.465.968€	549.507	1.803.896€	26,3%
2	Η.Π.Α.	280.650	847.510€	297.410	853.179€	299.002	1.106.370€	16,1%
3	Ισπανία	117.171	273.095€	58.325	126.363€	187.761	558.866€	8,2%
4	Γαλλία	113.572	355.317€	115.292	324.291€	113.953	438.109€	6,4%
5	Πορτογαλία	113.152	284.058€	104.769	230.510€	102.284	308.197€	4,5%
6	Γερμανία	67.540	239.118€	70.511	239.708€	68.484	281.349€	4,1%
7	Ιαπωνία	51.149	206.661€	54.934	207.378€	57.181	267.686€	3,9%
8	Βραζιλία	71.323	284.004€	73.270	265.936€	56.726	247.426€	3,6%
9	Ηνωμένο Βασίλειο	63.644	180.986€	65.911	177.175€	70.512	243.019€	3,5%
10	Καναδάς	36.288	123.361€	41.429	131.420€	36.668	147.633€	2,2%
53	...	3.985	9.027€	15.123	33.222€	3.821	7.710€	0,1%
	...							
	ΣΥΝΟΛΟ	1.840.179	5.283.272€	1.986.483	5.378.737€	NA	6.851.338€	100%

Πηγή : Ελληνική Γεωργία, 2017

Για παράδειγμα, η Ιταλία κατορθώνει να εξάγει το 29% της παραγωγής της (σχεδόν 182,4 χιλιάδες τόνους) που αναλογούν στο 55,2% των συνολικών εξαγωγών της ΕΕ και στο 30,3% των συνολικών παγκόσμιων εξαγωγικών δράσεων. Έπεται η Τυνησία που εξάγει το 73% της παραγωγής της και που αναλογεί στο 21% των

συνολικών παγκόσμιων εξαγωγών και μετά χώρες όπως η Ισπανία, η Τουρκία, η Συρία, η Πορτογαλία, το Μαρόκο, η Αργεντινή καθώς επίσης και η χώρα μας. Η χώρα μας εξάγει μονάχα το 3% της παραγωγής της (σχεδόν 11,3 χιλιάδες τόνους), που αναλογεί στο 3,4% των συνολικών εξαγωγικών δράσεων της ΕΕ και στο 1,8% των συνολικών παγκόσμιων δράσεων αυτής της μορφής (Διεθνές Συμβούλιο Ελαιολάδου, 2018).

Για αναλυτικούς λόγους, υφίστανται 2 κατηγορίες κρατών. Η πρώτη εξ αυτών ως επί το πλείστον περιέρχεται από τα βασικά κράτη παραγωγής και κατανάλωσης της ΕΕ. Παρόλα αυτά, ακόμη και μεταξύ της εν λόγω κατηγορίας υφίστανται τεράστιες διαφοροποιήσεις. Για παράδειγμα, η Ισπανία είναι ο αδιαφιλονίκητος ηγέτης της διεθνούς παραγωγικής δράσης (περισσότερο από 40%) και έχει την ευχέρεια να λογιστεί σαν τον ηγέτη της ελιάς σε διεθνές επίπεδο (Μάρκου, 2017).

Εξαιτίας καθοριστικών αλλαγών στη δική της παραγωγική δράση, η παραπάνω χώρα εισάγει σχεδόν 40 χιλιάδες τόνους βασικών υλών από τρίτα κράτη (όπως για παράδειγμα από την Τυνησία) και από τη χώρα μας. Από την άλλη μεριά, το συγκεκριμένο κράτος έχει εξαγωγές σχεδόν 220 χιλιάδων τόνων για την Ιταλία, κάτι το οποίο καθιστά αυτή τη χώρα τον κυριότερο παίκτη στην εσωτερική αγορά της Ιταλίας (Σωτηροπούλου, 2017).

Σε ό,τι έχει να κάνει με το τελικό αγαθό, η χώρα αυτή εστιάζει στις εξαγωγικές δράσεις των μικρών φιαλών (δηλαδή λιγότερο από 1 λίτρο). Οι εξαγωγικές της δράσεις τόσο στην Ευρώπη όσο και σε μη κοινοτικά κράτη, ξεπερνούν τους 220 χιλιάδες τόνους. Υφίστανται δυο σημεία τα οποία είναι σημαντικό να τονιστούν και έχουν άμεση σχέση με αυτή τη χώρα. Πρώτα από όλα, η προμήθεια των βασικών υλών που είναι συγκεντρωμένη στα χέρια των γεωργικών συνεταιρισμών. Επίσης, η συγκεκριμένη χώρα πριν μερικά χρόνια είχε ξεκινήσει ένα κύμα εξαγορών των παραδοσιακών ιταλικών επιχειρήσεων (Κωνσταντακοπούλου, 2015).

Από την άλλη πλευρά, η Ιταλία αποτελεί το σταυροδρόμι του διεθνούς εμπορίου αυτών των αγαθών. Η συγκεκριμένη χώρα αποτελεί έναν καθαρό εισαγωγέα των σχεδόν 450 χιλιάδων τόνων πρώτων υλών από την Ισπανία, τη χώρα μας αλλά και μη κοινοτικά κράτη. Οι εξαγωγές της είναι σχεδόν 240 εκατομμύρια τόνοι εμφιαλωμένου ελαιολάδου σε μικρές συσκευασίες (Στεφάνου, 2013).

Η χώρα μας αποτελεί ένα καθαρά εξαγωγικό κράτος ενώ έχει μηδενικές εισαγωγές και σχεδόν 90 εκατομμύρια τόνους εξαγωγών βασικών υλών, που ως επί το πλείστον είναι το εξαιρετικά παρθένο ποιότητας. Αυτό πηγαίνει στις επιχειρήσεις της Ιταλίας για περαιτέρω επεξεργασία και συσκευασία. Η χώρα μας δεν είναι πρωταθλήτης μάρκετινγκ καθώς οι εξαγωγές των τελικών αγαθών είναι λιγότερο από 15 εκατομμύρια τόνοι (Vlontzos&Duquenne, 2014).

Το γεγονός πως η χώρα μας εξάγει το σύνολο της ποσότητάς της στην Ιταλία δείχνει το φτωχό δίκτυο εμπορίας το οποίο έχει στη διάθεσή της. Το βασικότερο γνώρισμα είναι ότι το αγαθό εξάγεται σε μορφή χύμα και μετέπειτα, οι Ιταλοί συσκευάζουν και το εξάγουν με δική τους ετικέτα, δίχως να αναφέρουν το κράτος προέλευσης της βασικής ύλης (Κωνσταντακοπούλου, 2015).

Το συγκεκριμένο γεγονός έχει σαν βασικότερη επίπτωση, οι Ιταλοί να κερδίζουν την υπεραξία του τυποποιημένου και συσκευασμένου αγαθού της χώρας μας. Εκτός αυτού, όμως, είναι εξαιρετικά δυσμενής και η είσοδος του εν λόγω αγαθού της χώρας μας σε αγορές καθώς οι περισσότεροι πελάτες έχουν συνδυάσει το αγαθό αυτό με το κράτος της Ιταλίας. Επί της ουσίας με αυτόν τον τρόπο παίζουμε καθοριστικό

ρόλο στην ανοδική τάση του μεριδίου της Ιταλικής αγοράς σε βάρος της δικής μας χώρας (Μάρκου, 2017).

Γενικότερα, οι εξαγωγείς της χώρας μας δεν έχουν ειδικευτεί σε δράσεις όπως εκείνες της τυποποίησης, της συσκευασίας, της σήμανσης κλπ, διαμέσου ετικέτας των αγαθών αυτών, με κυριότερη συνέπεια να μην βρίσκουν δίοδο στο εξωτερικό, εκτός από την Ιταλία, που ενδιαφέρεται για χύμα ελαιόλαδο, με βασικότερο σκοπό να το επεξεργαστούν, να το εξάγουν και να κερδίσουν σημαντικά χρηματοοικονομικά οφέλη (Κωνσταντίνου, 2007).

Από την άλλη πλευρά, η 2^η κατηγορία περιέχει τα μη κοινοτικά κράτη της Μεσογείου. Τα συγκεκριμένα κράτη είναι φυσικά περισσότερο εστιασμένες στις εξαγωγικές τους δράσεις. Χύμα ελαιόλαδο μεταφέρεται στην Ιταλική είτε ακόμα και στην Ισπανική βιομηχανία συσκευασίας ενώ μερικές μικρότερες ποσότητες πολλές φορές εξάγονται σε μικρότερες συσκευασίες απευθείας προς τις ΗΠΑ κλπ (Παπαναστασίου, 2019).

Στο σημείο αυτό, είναι σημαντικό να τονιστεί πως οι υψηλότερες τιμές οι οποίες υφίστανται και πολλές φορές επιβάλλονται από την ΕΕ για τις εισαγωγές από την εν λόγω κατηγορία κρατών δεν είναι πραγματικά προβλήματα στις συναλλαγές. Αυτό υφίσταται για 2 λόγους. Αρχικά, υφίσταται μια συμφωνία με την Τυνησία η οποία καλύπτει ποσότητα μεγαλύτερη από 56 χιλιάδες τόνους ενώ παράλληλα υφίσταται μια ακόμα εξίσου σημαντική συμφωνία, η οποία καλείται ενεργητικής τελειοποίησης.

Αυτό σημαίνει πως δεν υφίσταται δασμολογική επιβάρυνση επί των εισαγόμενων ποσοτήτων, στην περίπτωση στην οποία υποβληθούν σε επεξεργασία με κάποια μέθοδο (όπως για παράδειγμα στην περίπτωση στην οποία είναι εκλεπτυσμένη, εμφιαλωμένη κλπ) ενώ μετέπειτα αναμειγνύονται με το ελαιόλαδο της ΕΕ και τέλος εξάγονται (InternationalOliveOilCouncil, 2015).

Τα τελευταία 25 έτη, η διεθνής παραγωγή αυτής της μορφής έχει διπλασιαστεί, προσεγγίζοντας το επίπεδο των 3 εκατομμυρίων τόνων. Καθοριστικές κινητήριες δυνάμεις της εν λόγω εξέλιξης είναι η Ισπανία που διπλασίασε την παραγωγική της δράση και καλύπτει πλέον ποσοστό μεγαλύτερο από το 40% της διεθνούς παραγωγής καθώς επίσης και οι καινούριες αγορές-παραγωγοί, που προαναφέρθηκαν (όπως για παράδειγμα η Τουρκία, η Τυνησία, το Μαρόκο, η Συρία κλπ) που παρουσίασαν σημαντική ανοδική τάση του μεριδίου τους στη διεθνή παραγωγή φτάνοντας κατά την περίοδο του 2014 στο 35% (ενώ την περίοδο του '90 ήταν στο 25%).

Αυτοί ήταν και οι κυριότεροι λόγοι που η χώρα μας και η Ιταλία παρουσίασαν μια συρρίκνωση των μεριδίων τους στην παραγωγή (από το 23% την περίοδο του '90 στο 14% κατά την περίοδο του 2014 για την Ιταλία και από 14% στο 11% για τη χώρα μας). Η ανοδική τάση της παραγωγής οδήγησε σε αντίστοιχη άνοδο της διεθνούς αγοράς τυποποιημένου ελαιόλαδου, μιας και η εστίαση στη μεσογειακή διατροφή εντείνεται σε διεθνές επίπεδο και η ποσότητα την οποία καταναλώνουν οι 3 κλασικοί παραγωγοί παρέμεινε σταθεροποιημένη κοντά στο 1,3 εκατομμύρια τόνους ανά έτος (Αλεξάκη, 2015).

Τα πρώτα συνολικά προσωρινά δεδομένα για τη συγκομιδή ελαιόλαδου για την περίοδο 2019-2020 προέκυψαν στην Ισπανία, δείχνοντας πως η εν λόγω παραγωγή θα παρουσιάσει μια μικρή μείωση, αλλά αναμένονται βελτιωμένα μεγέθη σε άλλα κράτη παραγωγής που αντιμετώπισαν σημαντικά ζητήματα κατά την περίοδο του 2018-19. Για την επόμενη χρονιά, ο συγκεκριμένος κλάδος στην Ισπανία αναμένεται να

αποδώσει 1,35 εκατομμύρια τόνους ελαιολάδου, κάπως πιο μικρό από τους 1,77 εκατομμύρια τόνους της προηγούμενης χρονιάς.

Από την άλλη πλευρά, η Ιταλία πιθανότατα θα φτάσει τους 270 χιλιάδες τόνους ενώ η χώρα μας τους 300 χιλιάδες τόνους, μια τεράστια βελτίωση από τους 175 χιλιάδες και 185 χιλιάδες τόνους αντίστοιχα από την προηγούμενη περίοδο. Η απόδοση της Πορτογαλίας υπολογίζεται σε 130 χιλιάδες τόνους για την επόμενη χρονιά, ενώ προβλέπεται παραγωγή ρεκόρ για την Τυνησία καθώς θα φράσει τους 350 χιλιάδες τόνους. Οι υπόλοιποι μεσογειακοί παραγωγοί αναμένεται να φτάσουν στις 400 χιλιάδες τόνους ενώ ο υπόλοιπος κόσμος θα φτάσει τις 70 χιλιάδες τόνους συνολικά. Η συνολική διεθνή απόδοση αυτού του αγαθού για την εν λόγω χρονική περίοδο εκτιμάται πως θα ανέλθει στους 3,67 εκατομμύρια τόνους, σε σχέση με τα 3,13 εκατομμύρια που ήταν την προηγούμενη χρονιά (Βασιλόπουλος, 2019).

24 Προκλήσεις και προοπτικές για την Ελλάδα

Ο συγκεκριμένος τομέας στην Ελλάδα, παρά την αστάθεια η οποία κυριαρχεί λόγω του ανταγωνισμού και της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής ύφεσης, εμφανίζει μεσοπρόθεσμες προοπτικές ανάπτυξης. Η ποιοτική υπεροχή του συγκεκριμένου αγαθού στη χώρα μας, η καθοριστική ποικιλομορφία καθώς επίσης και η διαφοροποίηση της εγχώριας παραγωγής και η αναγνώριση της διατροφικής του αξίας σε παγκόσμιο επίπεδο, αποτελούν μερικά από τα πιο καθοριστικά δεδομένα για την ανάπτυξη αυτού του τομέα.

Επιπλέον, η υψηλή κατανάλωση αυτού του αγαθού στην Ελλάδα και η ανελαστικότητα της ζήτησης του συγκεκριμένου αγαθού ως προς το εισόδημα έχει σαν βασικότερη συνέπεια να μην επιφέρει καθοριστικές επιρροές και επιδράσεις στην εγχώρια ζήτηση από την ύπαρξη της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής ύφεσης και την αισθητή ελάττωση του διαθέσιμου εισοδήματος (De laMaisonneuve, 2016).

Είναι γεγονός πως η παραγωγή της χώρα μας, υπό τις συνθήκες οι οποίες κυριαρχούν είναι εφικτό να παρουσιάσει σταδιακή ανοδική τάση. Ακόμα, λόγω του ότι οι εξαγωγικές δράσεις υλοποιούνται κατά κύριο λόγο σε μορφή χύμα, σκοπός είναι να αλλάξουν οι όροι εμπορίας του, βοηθώντας με αυτόν τον τρόπο στην αισθητή ανοδική τάση της προστιθέμενης αξίας του, προκειμένου να υπάρξει ανάλογη ανοδική τάση και στις εισροές από τη διάθεσή του σε διεθνές επίπεδο. Τα οφέλη από μια παρόμοια αναδιάρθρωση θα ήταν καθοριστικά (Σωτηροπούλου, 2017).

Πραγματικό γεγονός είναι πως τα τελευταία έτη το εξαιρετικής ποιότητας ελαιόλαδο της χώρας μας έφευγε χύμα προς το εξωτερικό, ως επί το πλείστον προς την Ιταλία όπου εκεί το επεξεργάζονταν και το εμφιάλωναν, εξάγοντας το σε παγκόσμιο επίπεδο. Σε περίπτωση που η πλειονότητα του συγκεκριμένου αγαθού κατευθυνόταν στις βιομηχανίες τυποποίησης, η ανοδική τάση του επιπέδου των πωλήσεων τους θα ήταν τέτοια ώστε το μέσο μέγεθος των επιχειρήσεων της χώρας μας θα άγγιζε τα επίπεδα των αντίστοιχων ιταλικών με 1,5 εκατομμύριο ευρώ πωλήσεις από 0,5 εκατομμύρια που ήταν πριν μεριά χρόνια. Επομένως, θα αναπτυσσόταν οι κατάλληλες οικονομίες κλίμακας αλλά και η κρίσιμη μάζα με στόχο την ορθή προβολή του εν λόγω αγαθού σε διεθνές επίπεδο (De laMaisonneuve, 2016).

Η χώρα μας είναι 3^η παραγωγός χώρα σε παγκόσμιο επίπεδο και έχει το πιο μεγάλο μερίδιο της παραγωγής αυτού του αγαθού υψηλής ποιότητας. Βάσει με τις εκτιμήσεις ερευνών, σε περίπτωση που η χώρα μας κατόρθωνε να κατακτήσει στη

διεθνή αγορά τυποποιημένου ελαιολάδου ποσοστό ίδιο με αυτό το οποίο κατέχει στην παραγωγή, τότε θα κατόρθωνε να αποφέρει μια επιπλέον υπεραξία στη χώρα, του επιπέδου των 80 εκατομμυρίων ανά έτος (Αθανασίου κ.ά. 2010).

Αυτός είναι και ο κυριότερος λόγος που εργάζονται, προκειμένου να ελαττωθεί αισθητά η παραγωγή χύμα ελαιολάδου και να υπάρξει σημαντική ανοδική τάση της διάθεσης τυποποιημένου και πιστοποιημένου ελαιολάδου, με βασικότερο στόχο να μένει η προστιθέμενη αξία στη χώρα μας. Το εν λόγω αγαθό, έτσι θα διαδοθεί σε παγκόσμιο επίπεδο, θα ξεχωρίσει σε διαγωνισμούς και θα φέρει μεγάλα έσοδα (Κωνσταντακοπούλου, 2015).

Προκειμένου η Ελλάδα να βγει από την ύφεση είναι ζωτικής σημασίας να επικεντρωθεί στην εξωστρέφεια και στις ιδιωτικές επενδύσεις. Το συγκεκριμένο αγαθό βρίσκεται στην βιτρίνα των εστιασμένων τοποθεσιών που είναι δυνατόν να φέρουν ανάφλεξη της εξέλιξης, μιας και η ζήτηση για το τυποποιημένο ελαιόλαδο παρουσιάζει συνεχή ανοδική τάση σε διεθνές επίπεδο.

Επίσης, για να απολαμβάνει πιο υψηλές τιμές που αξίζει η ποιότητα αυτού του αγαθού είναι σημαντικό να εξάγεται σε επώνυμες συσκευασίες εξειδικευμένων προδιαγραφών στις ξένες αγορές. Έτσι θα αποκτήσει μεγαλύτερη αναγνωσιμότητα και σταθεροποιημένη παρουσία. Έτσι, ολοένα και πιο πολλές επιχειρήσεις παραγωγής αυτού του αγαθού θα εκσυγχρονίζουν τις εγκαταστάσεις τους, κυνηγώντας συνεργασίες με αγορές σε διεθνές επίπεδο και εξελίσσοντας έτσι τις εξαγωγικές τους δράσεις (De laMaisonneuve, 2016).

Τα τελευταία 5 έτη, οι εξαγωγικές δράσεις τυποποιημένου ελαιολάδου έχει παρουσιάσει σημαντική ανοδική τάση κατά 45%. Αυτό είναι κάτι το οποίο ως επί το πλείστον προέρχεται από τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα προβολής που έχει πραγματοποιήσει και εξακολουθεί να πραγματοποιεί ο ΣΕΒΙΤΕΛ (Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανιών Τυποποίησης Ελαιολάδου) σε συνολικά 18 κράτη-στόχους (Στεφάνου, 2013).

Συνεπώς, χρήσιμο κριτήριο με κυριότερο σκοπό να εκμεταλλευτεί ο τομέας αυτός τα συγκριτικά του πλεονεκτήματα είναι ο αισθητός περιορισμός του τμήματος της εγχώριας αγοράς που καλύπτεται από χύμα ελαιόλαδο. Η συγκέντρωση στον τομέα αυτόν όσο και στον κλάδο των συνεταιρισμών είναι εφικτό να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο προς τη συγκεκριμένη κατεύθυνση. Ταυτόχρονα, η οργάνωση αλλά και η αυστηρή εποπτεία ποιότητας είτε ακόμα και οι τακτικές προορισμού της φοροδιαφυγής, έχουν την ευχέρεια να παίξουν καθοριστικό ρόλο στην ουσιαστική εστίαση στον τυποποιημένο ελαιόλαδο (Ρουσάκης, 2017).

Με κυριότερο σκοπό την εξέλιξη αυτού του τομέα χρειάζονται σημαντικές αλλαγές, οι οποίες θα επιτρέψουν τη βέλτιστη εφικτή αξιοποίηση της παραγωγικής δράσης της χώρας μας, την ανοδική τάση των εισροών από αυτή την αγορά καθώς επίσης και την κατάκτηση υψηλότερου και πιο σταθερού μεριδίου στην παγκόσμια αγορά. Οι συγκεκριμένες αλλαγές κατά κύριο λόγο έχουν άρρηκτη σχέση με τη συμπίεση του κόστους παραγωγής, την ανοδική τάση του μεριδίου παραγωγής το οποίο τυποποιείται καθώς επίσης και τη διαμόρφωση μιας συνεπούς και όχι αποσπασματικού χαρακτήρα στρατηγικής εξαγωγικού μάρκετινγκ (Σωτηροπούλου, 2017).

Είναι σημαντικό, επίσης, η παραγωγή να εστιάσει σε τοποθεσίες με υψηλότερες αποδόσεις εξαιτίας γεωγραφικής θέσης, όπως είναι για παράδειγμα η Κρήτη αλλά και η Πελοπόννησος, σε όσο γίνεται πιο μεγάλες εκτάσεις και να προβάλλει

όπου είναι δυνατόν η συλλογή καρπών κάνοντας χρήση συστημάτων και ελαττώνοντας σε μεγάλο βαθμό το κόστος συγκομιδής του ελαιόκαρπου (De laMaisonneuve, 2016).

Επίσης, ο αισθητός περιορισμός της στήριξης της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής) είναι δυνατόν μεσοπρόθεσμα να οδηγήσει προς τη συγκεκριμένη κατεύθυνση, μιας και ο περιορισμός των επιδοτήσεων θα θέσει εκτός αγοράς τους παραγωγούς οι οποίοι δρουν με ιδιαίτερα χαμηλές αποδόσεις. Χρήσιμη, όμως, λογίζεται πως είναι και η εφαρμογή της ολοκληρωμένης διαχείρισης, με κυριότερο στόχο την τακτοποίηση του κόστους είτε τη βέλτιστη εφικτή τιμή την οποία προσδοκούν οι παραγωγοί.

Καθοριστικό ρόλο μπορεί να παίξει και η σταδιακή αναβάθμιση της τεχνολογίας των ελαιοτριβείων που εκτιμάται πως είναι δυνατόν να περιορίσει αισθητά το κόστος παραγωγής. Ταυτόχρονα, σημαντική λογίζεται πως είναι η συνένωση είτε ακόμα και η άμεση συνεργασία των μικρών αγροτεμαχίων, με κυριότερη συνέπεια την ανάπτυξη αλλά και την απόκτηση οικονομίων κλίμακας (Σωτηροπούλου, 2017).

Το πιο καθοριστικό δεδομένο στη συγκεκριμένη προσπάθεια είναι το γεγονός πως υφίστανται επιχειρήσεις με την απαιτούμενη χρηματοοικονομική επιφάνεια με βασικότερο σκοπό τη στήριξη τεράστιων εξαγωγών προγραμμάτων αλλά και τη διερεύνηση αγορών του εξωτερικού. Ένα σημείο το οποίο είναι χρήσιμο να τονιστεί πως η οργάνωση και η αυστηρή εποπτεία ποιότητας αλλά και οι τακτικές περιορισμού της φοροδιαφυγής ενώ χρήσιμες τακτικές είναι και η τυποποίηση αυτών των αγαθών στις κατάλληλες συσκευασίες, η προβολή αυτού του αγαθού καθώς επίσης και το γεγονός πως θα πρέπει να γίνουν συστηματικές ενέργειες από τον ιδιωτικό κλάδο και από μια συνεπή εθνική τακτική προβολής του ελαιολάδου της χώρας μας (De laMaisonneuve, 2016).

Πίνακας 2.8: Ανάλυση SWOT

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ
<p>Ικανοποιητικό μέγεθος εγχώριας αγοράς παρά την ελάττωση του διαθέσιμου εισοδήματος είναι εφικτό να απορροφήσει την πλειονότητα της παραγωγής</p> <p>Υψηλής ποιότητας αγαθά και υψηλή διαφοροποίηση κατά τοποθεσίες με ιδιαίτερα οργανοληπτικά και λοιπά γνωρίσματα</p> <p>Υφίστανται ευνοϊκές συνθήκες με στόχο την ανάπτυξη της βιολογικής ελαιοκαλλιέργειας</p> <p>Καθοριστικές ικανότητες υποκατάστασης άλλων καλλιεργειών από ελαιοκαλλιέργεια εντατικού είτε υπερεντατικού είδους</p> <p>Υφίστανται πολλές εγχώριες επιχειρήσεις είτε συνεταιρισμοί με ικανοποιητικές παραγωγικές και εξαγωγικές ικανότητες στον κλάδο της τυποποίησης</p> <p>Εξαιρετική ποιότητα αγαθών</p> <p>ΠΟΠ αγαθό</p> <p>Ενεργός ρόλος σε διαγωνισμούς</p>	<p>Εντοπισμός χρηματοδότησης</p> <p>Έλλειψη συνοχής στο προσωπικό</p> <p>Έλλειψη πείρας</p> <p>Μικρή παραγωγική δράση</p> <p>Διακύμανση τιμής ελαιολάδου</p> <p>Χρειάζεται δυναμική προβολή</p> <p>Διαμόρφωση των τάσεων και των συνθηκών δράσης της διεθνούς και εγχώριας αγοράς από την εξέλιξη της Ισπανικής παραγωγής</p> <p>Υψηλό κόστος παραγωγής</p> <p>Διαρθρωτικά ζητήματα (πχ μικρό μέγεθος εκμεταλλεύσεων, τεράστιο σύνολο μεταποιητικών μονάδων κλπ)</p> <p>Χαμηλό επίπεδο καθετοποίησης της παραγωγής και χαμηλή προστιθέμενη αξία</p> <p>Χαμηλά μερίδια της διεθνούς αγοράς τυποποιημένων είτε επώνυμων αγαθών και υψηλή εξάρτηση των εξαγωγών χύμα ελαιολάδου από την Ιταλία</p>
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<p>Θετικές συνέπειες στη διεθνή ζήτηση από την εστίαση στη μεσογειακή διατροφή</p> <p>Δυσανάλογη ανοδική τάση των τιμών</p> <p>Αξιοποίηση των ικανοτήτων του διαδικτύου για προβολή</p> <p>Αξιοποίηση των ικανοτήτων που παρέχει το νομοθετικό πλαίσιο για ανοδική τάση</p>	<p>Δυνατοί ανταγωνιστές</p> <p>Υποκατάστατα έλαια</p> <p>Αισθητή ανοδική τάση της διεθνής προσφοράς</p> <p>Υψηλή τιμή</p> <p>Τεράστια ελαστικότητα ζήτησης σε ό,τι έχει να κάνει με την τιμή και τις εισροές</p>

<p>του μεριδίου τυποποιημένων αγαθών</p> <p>Ευκαιρίες ανοδικής τάσης των μεριδίων του ελαιολάδου στη χώρα μας στις καινούριες αναπτυσσόμενες αγορές</p> <p>Ανεκμετάλλευτη δυναμικότητα ελληνικού τομέα τυποποιημένου ελαιολάδου</p> <p>Αναγνώριση της αξίας του και ανοδική τάση της διεθνής ζήτησης</p> <p>Περιθώρια ανάπτυξης σε ξένες αγορές</p> <p>Ελληνική διασπορά και ενεργός ρόλος σε εκθέσεις</p>	<p>στις μη παραδοσιακές αγορές</p> <p>Αδύναμες εθνικές πολιτικές προβολής</p> <p>Επιδείνωση της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής ύφεσης και των συνεπειών της</p> <p>Μη θετικές συνέπειες από τη Νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική, με αισθητή ελάττωση των επιδοτήσεων και εγκατάλειψη οριακών εκμεταλλεύσεων</p> <p>Καθοριστικά δημοσιονομικά ζητήματα τα οποία παρεμποδίζουν την υλοποίηση των προγραμμάτων εδαφικών βελτιώσεων, δακοκτονίας κλπ</p> <p>Ανοδική τάση του ανταγωνισμού μακροπρόθεσμα από τρίτα κράτη</p> <p>Τεράστια συγκέντρωση της παραγωγικής δράσης και της διανομής τυποποιημένου ελαιολάδου σε διεθνές επίπεδο, με συνέπεια την αισθητή ελάττωση της διαπραγματευτικής θέσης των μικρότερων παραγωγών και με πιο χαμηλές τιμές στο χύμα ελαιόλαδο</p>
--	--

Πηγή : Μάρκου, 2017

3. ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ

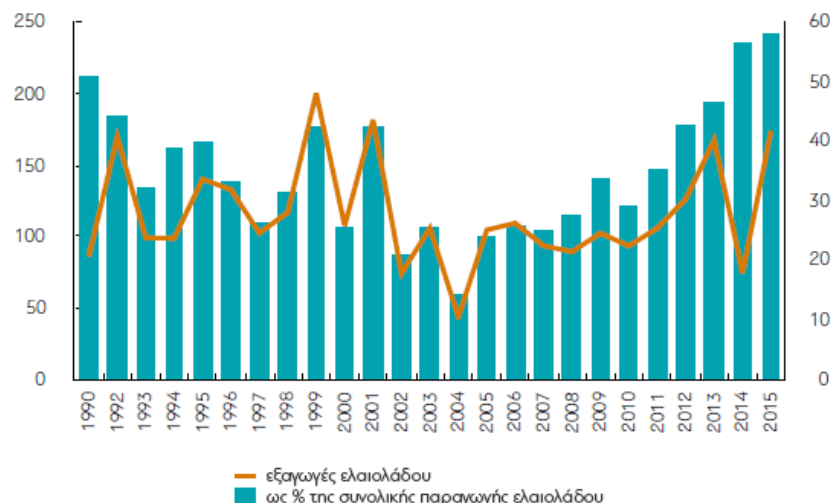
3.1 Ελληνικές εξαγωγές

Η χώρα μας είναι το 3^ο πιο μεγάλο κράτος στις εξαγωγές αυτού του αγαθού ύστερα από την Ισπανία και την Ιταλία. Το ελαιόλαδο της χώρας μας έχει ένα καθοριστικό συγκριτικό πλεονέκτημα ποιότητας, μιας και είναι κατά 80% παρθένο, ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά των παραπάνω κρατών είναι 30 και 65% αντίστοιχα. Ένα καθοριστικό γνώρισμα του συγκεκριμένου τομέα είναι ότι το πιο μεγάλο κομμάτι της παραγωγικής δράσης αυτού του αγαθού (σχεδόν τα 3/4) δεν τυποποιείται και αντίστοιχα μόλις το 30% των εξαγωγών αυτού του αγαθού είναι τυποποιημένο (Bardakas, 2014).

Με αυτόν τον τρόπο, παρά τα σημαντικά οφέλη ποιότητας που υφίστανται, σχεδόν το 70% των εξαγωγών αυτής της μορφής στη χώρα μας οδεύει προς την Ιταλία, όπου συσκευάζεται και εξάγεται ξανά αναμειγμένο με ιταλικό και ισπανικό ελαιόλαδο. Η συγκεκριμένη πολιτική ελαττώνει σε μεγάλο βαθμό την προστιθέμενη αξία των εξαγωγών αυτών της χώρας μας και απορρέει από την αδυναμία της χώρας μας να παράγει ένα τέτοιο αγαθό με πιο χαμηλό κόστος παραγωγής, όπως για παράδειγμα γίνεται σε χώρες όπως η Ισπανία, και να προβάλει είτε ακόμα και να καθιερώσει το συσκευασμένο ελαιόλαδο της χώρας μας σαν ένα αγαθό υψηλότερης ποιότητας συγκριτικά με την τιμή τους στις εξαγωγικές αγορές, όπως για παράδειγμα στην Ιταλία (Boweretal., 2014).

Κατά την περίοδο του '90 μέχρι και την περίοδο του 2015, η χώρα μας παρήγαγε κατά μέσο όρο σχεδόν 343 χιλιάδες τόνους από αυτό το αγαθό. Η συγκεκριμένη παραγωγή εμφάνισε αύξηση κατά την περίοδο του '90 ενώ ύστερα από την περίοδο του '98 εντοπίστηκε μια μικρή καθοδική τάση. Αντίθετα, στην Ισπανία ύστερα από την περίοδο του '95 υπήρξε μια καθοριστική αύξηση της παραγωγικής της δράσης (Παπαναστασίου, 2019).

Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να τονιστεί πως οι εξαγωγές του εν λόγω αγαθού στη χώρα μας ήταν κατά μέσο όρο 116 χιλιάδες τόνου, δηλαδή έφταναν σχεδόν στο 33% της παραγόμενης ποσότητας και εμφάνισαν μια αύξηση ύστερα από την περίοδο του 2002 τόσο σε απόλυτο μέγεθος όσο και σαν ποσοστό της συνολικής παραγωγικής δράσης αυτής της μορφής. Παρόλα αυτά, κατά την περίοδο του 2012, η ΕΕ είχε εκτιμήσει ότι η συγκεκριμένη παραγωγή και αυτές οι εξαγωγές στη χώρα μας αναμενόταν να εμφανίσουν μια μικρή καθοδική τάση μέχρι την περίοδο του 2020, με την παραγωγή εκείνη την περίοδο να πέφτει στους 270 χιλιάδες τόνους ενώ οι εξαγωγές να είναι στις 82 χιλιάδες τόνους (Bardakas, 2014).

Εικόνα 3.1 : Εξαγωγές ελαιολάδου 1990-2015 σε χιλιάδες τόνοι (ΕΛΣΤΑΤ, 2016)

Στη χώρα μας το κόστος παραγωγής αυτού του αγαθού είναι ιδιαίτερα υψηλό εξαιτίας της γεωμορφολογίας του χώρου καλλιέργειας που δεν αφήνει έντονα μηχανοποιημένες μεθόδους συλλογής του καρπού, των χαμηλών επενδυτικών κινήσεων σε ελαιοτριβεία υψηλότερης τεχνολογίας καθώς επίσης και της απουσίας κάθετης ολοκλήρωσης της παραγωγικής δράσης, όπως για παράδειγμα συμβαίνει στην περίπτωση των μικρότερων παραγωγών στους οποίους ανήκει το ελαιοτριβείο και το σύστημα διανομής (Boweretal., 2014).

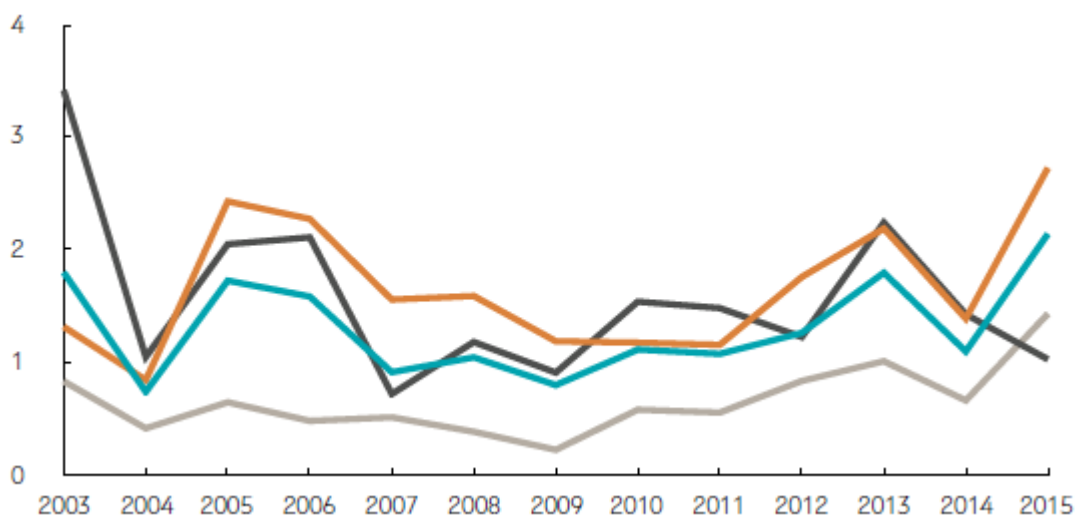
Ως συνέπεια όλων αυτών, η κερδοφορία της συγκεκριμένης καλλιέργειας έχει άρρηκτη σχέση με το μέγεθός της. Με κυριότερο σκοπό να μην είναι ζημιογόνα η παραγωγική δράση αυτής της μορφής για τις μικρότερες καλλιέργειες, παρά τις πιθανές επιδοτήσεις, χρειάζεται η προσωπική αποζημίωση των ιδιοκτητών να είναι εξαιρετικά πιο χαμηλή σε σχέση με τον μέσο όρο του εν λόγω τομέα (Bardakas, 2014).

Το δείγμα των εταιριών στις εξαγωγικές κατηγορίες αυτού του αγαθού ως επί το πλείστον περιέχει κατά μέσο όρο 125 εξαγωγείς ανά έτος για την περίοδο 2003-2015. Χωρίζοντας τις εν λόγω εταιρίες σε μεγάλες, μεσαίες και μικρές βάσει με το σύνολο του ενεργητικού της εκάστοτε εταιρίας σαν προσέγγιση για το μέγεθός τους, γίνεται εύκολα αντιληπτό πως ισχύει η θετική συσχέτιση μεταξύ του μεγέθους της εταιρίας και της μέσης αξίας εξαγωγών (Σωτηροπούλου, 2017).

Στο σημείο αυτό, επίσης, είναι καθοριστικό να επισημανθεί πως η εστίαση της ζήτησης προς αγαθά υγιεινής διατροφής καθώς επίσης και η συνειδητοποίηση των ευεργετικών επιρροών του παρθένου αγαθού αυτής της μορφής είχε οδηγήσει σε αισθητή ανοδική τάση της διεθνούς ζήτησης προκειμένου, παρά την παγκόσμια χρηματοοικονομική ύφεση, να μην υφίστανται καθοριστικές διαφοροποιήσεις και αλλαγές των εξαγωγικών δράσεων κατά την περίοδο του 2003 μέχρι και την περίοδο του 2015 (InternationalOliveOilCouncil, 2015).

Οι επιχειρήσεις οι οποίες εξάγουν αυτό το αγαθό εξάγουν το 70 έως και 80% των εξαγωγών τους σε έναν καθορισμένο προορισμό. Το συγκεκριμένο ποσοστό επιφέρει σημαντικές επιρροές και επιδράσεις σε αρκετές εταιρίες. Οι συγκεκριμένες εταιρίες αποτελούν κατά μέσο όρο το 43% του συνόλου των εταιριών οι οποίες εξάγουν

ένα τέτοιο αγαθό. Σε περίπτωση στην οποία εξαιρεθούν οι εταιρίες οι οποίες εξαγουν σε έναν προορισμό, το ποσοστό των εξαγωγών σε έναν προορισμό είναι σχεδόν 60%.³

Εικόνα 3.2 : Μέση αξία εξαγωγών ανά κατηγορία επιχειρήσεων ελαιολάδου (σε εκατομμύρια ευρώ) (ΕΛΣΤΑΤ 2016)

Στη χώρα μας μετά την Ιταλία καθοριστικοί εξαγωγικοί προορισμοί λογίζονται πως είναι οι ΗΠΑ αλλά και η Ισπανία. Οι βασικοί διεθνείς προορισμοί επώνυμου ελαιολάδου είναι οι ΗΠΑ, η Γαλλία καθώς επίσης και η Γερμανία, ενώ άλλα κράτη σε ΕΕ, Ασία και Νότια Αμερική έχουν παρουσιάσει σημαντική ανοδική τάση των εξοικειώσεών τους με το συγκεκριμένο αγαθό. Πιο συγκεκριμένα, κράτη όπως είναι για παράδειγμα η Ρωσία, η Βραζιλία, η Αυστραλία, η Ιαπωνία κλπ είναι μερικές από τις σημαντικότερες αγορές υψηλής ανάπτυξης κατά την περίοδο του 2012-2015 (Κωνσταντακοπούλου, 2015).

Σύμφωνα με το μέγεθός τους, οι παραγωγοί της χώρας μας διείσδυσαν σε καινούριες αγορές. Πιο συγκεκριμένα και για τους εξαγωγείς αυτού του αγαθού ισχύει ότι το σύνολο των εξαγωγικών προορισμών έχει αρχικά άμεση σχέση με το μέγεθος της εταιρίας ενώ θα πρέπει να τονιστεί πως υπήρξε καθοριστική ανοδική τάση κατά την περίοδο του 2003 μέχρι και το 2015. Επίσης, η συγκεκριμένη ανοδική τάση ήταν πιο ισχυρή κυρίως για τις μεγάλες εταιρίες (Διεθνές Συμβούλιο Ελαιολάδου, 2018).

Το ποσοστό της αξίας των εξαγωγικών δράσεων προς τους κορυφαίους προορισμούς της χώρας μας ως προς το σύνολο των εξαγωγών αυτού του αγαθού ελαττώνεται διαχρονικά. Στον πίνακα που ακολουθεί (βλέπε πίνακα 3.1) ιεραρχούνται οι συγκεκριμένοι προορισμοί για το σύνολο των εξαγωγικών τους δράσεων ανά έτος. Σαν κορυφαίος εξαγωγικός προορισμός οριοθετείται το κράτος όπου το σύνολο των εταιριών εμφανίζει την πιο μεγάλη αξία εξαγωγών (Ρουσσάκης, 2017).

³ [<https://www.statistics.gr/>]

Πίνακας 3.1 : Κορυφαίοι εξαγωγικοί προορισμοί της χώρας μας και % συνολικών εξαγωγών ελαιολάδου

	2003 κώρα και % εξαγωγών		2006 κώρα και % εξαγωγών		2009 κώρα και % εξαγωγών		2012 κώρα και % εξαγωγών		2015 κώρα και % εξαγωγών	
1ος	Ιταλία	0,77	Ιταλία	0,55	Ιταλία	0,47	Ιταλία	0,52	Ιταλία	0,54
2ος	Ισπανία	0,07	Ισπανία	0,2	Γερμανία	0,08	Γερμανία	0,13	Γερμανία	0,08
3ος	ΗΒ	0,03	ΗΠΑ	0,04	ΗΠΑ	0,06	Καναδάς	0,04	Ισπανία	0,08
4ος	ΗΠΑ	0,02	ΗΒ	0,02	Ισπανία	0,04	ΗΠΑ	0,04	ΗΠΑ	0,04
5ος	Ολλανδία	0,02	Γερμανία	0,02	Κίνα	0,04	Ισπανία	0,04	Αυστρία	0,04

Πηγή : ΕΛΣΤΑΤ, 2016

Παρά το γεγονός πως η Ιταλία παρουσιάζεται σαν τον βασικό εξαγωγικό προορισμό για το εν λόγω αγαθό, διαχρονικά, οι εξαγωγικές δράσεις αφορούν κατά κύριο λόγο σε πιο μεγάλο αριθμό κρατών. Η συγκεκριμένη διαφορά είναι δυνατόν να σηματοδοτεί ότι οι εξαγωγείς της χώρας μας, σιγά-σιγά, απομακρύνονται από την πολιτική εξαγωγών, με βασικότερο σκοπό την επεξεργασία και στη συνέχεια την εξαγωγή αυτού του αγαθού από τρίτα κράτη όπως η Ιταλία (μια τακτική η οποία ως επί το πλείστον έχει άμεση σχέση με λίγες μεγάλες εταιρίες) και εστιάζουν άμεσα στους τελικούς πελάτες σε αγορές όπως είναι για παράδειγμα της Γερμανίας είτε των ΗΠΑ, διαμέσου της ανάπτυξης διεθνών δικτύων (Kountouri, 2017).

Γενικότερα, είναι σημαντικό να γνωρίζουμε πως ο συγκεκριμένος τομέας έχει σαν βασικό του γνώρισμα την τεράστια υπέρ-συγκέντρωση με το μεγαλύτερο ποσοστό των εταιριών αυτής της μορφής (σχεδόν 90%) να έχει μέση αξία εξαγωγών που κυμαίνεται από 4 μέχρι και 7% της μέσης αξίας εξαγωγικών δράσεων των κορυφαίων εταιριών (που αποτελούν το 10% του συνόλου).

Οι εταιρίες του συγκεκριμένου τομέα εμφανίζουν χαμηλότερη διαφοροποίηση εξαγωγικών προορισμών. Περίπου το 50% των εταιριών αυτής της μορφής εξάγουν σε έναν προορισμό, ενώ για όσες εταιρίες εξάγουν σε πιο πολλά κράτη, ο κορυφαίος προορισμός τους τις περισσότερες φορές απορροφά πάνω από το 1/2 των εξαγωγικών τους δράσεων (InternationalOliveOilCouncil, 2015).

Πίνακας 3.2 Κορυφαίοι εξαγωγικοί προορισμοί των εταιριών ελαιολάδου και ποσοστό επιχειρήσεων

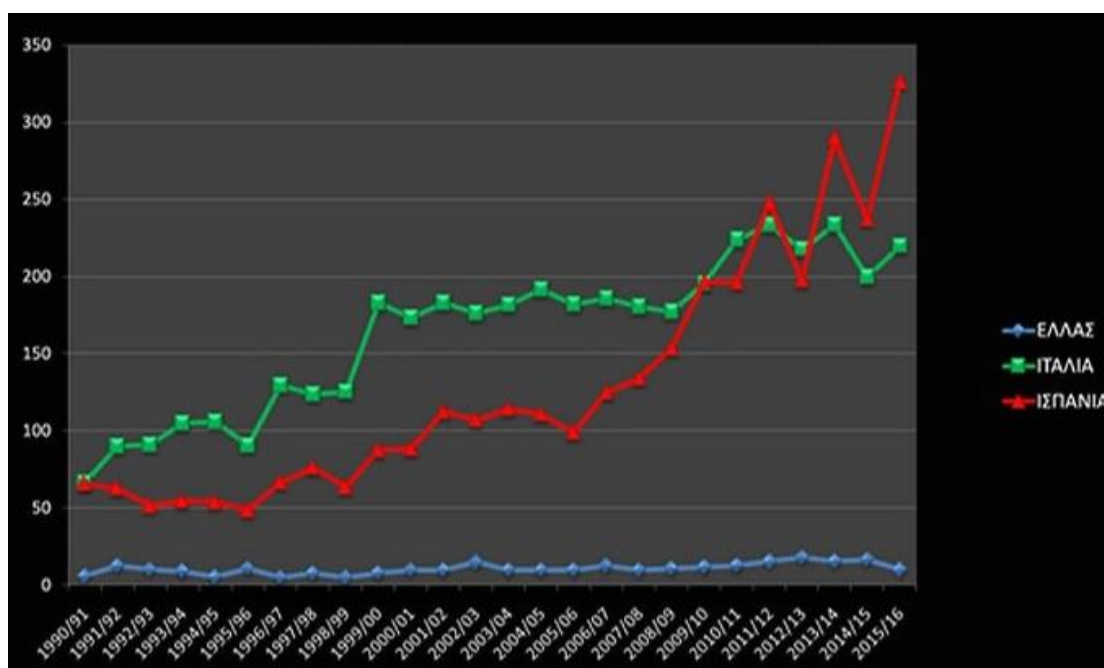
	2003		2006		2009		2012		2015	
	Χώρα	% επκ.	Χώρα	% επκ.	Χώρα	% επκ.	Χώρα	% επκ.	Χώρα	% επκ.
1ος	Ιταλία	0,32	Ιταλία	0,2	Ιταλία	0,21	Ιταλία	0,29	Ιταλία	0,27
2ος	Γερμανία	0,18	ΗΠΑ	0,17	ΗΠΑ	0,13	Γερμανία	0,14	ΗΠΑ	0,09
3ος	Ισπανία	0,08	Ισπανία	0,12	Γερμανία	0,08	ΗΠΑ	0,14	Ισπανία	0,08
4ος	ΗΠΑ	0,08	Γερμανία	0,08	Κύπρος	0,06	Βουλγαρία	0,07	Κύπρος	0,07
5ος	ΗΒ	0,06	ΗΒ/Γαλλία	0,07	Βουλγαρία	0,06	Κύπρος	0,06	Γερμανία	0,06

Πηγή : ΕΛΣΤΑΤ, 2016

Το σύνολο των εξαγωγικών προορισμών έχει παρουσιάσει καθοριστική ανοδική τάση κατά την περίοδο του 2003 μέχρι και την περίοδο του 2015, με την ανοδική τάση αυτής της μορφής να είναι πιο ισχυρή για τις μεγαλύτερες εταιρίες, οι οποίες σταθερά εξάγουν σε πιο πολλούς προορισμούς. Παρόλο που για τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο του 47 μέχρι και το 77% των εξαγωγών αυτού του αγαθού στη χώρα μας κατευθύνεται στην Ιταλία, το ποσοστό των εταιριών οι οποίες εξάγουν το συγκεκριμένο αγαθό στην Ιταλία δεν ξεπερνά το 1/3 (Διεθνές Συμβούλιο Ελαιολάδου, 2018).

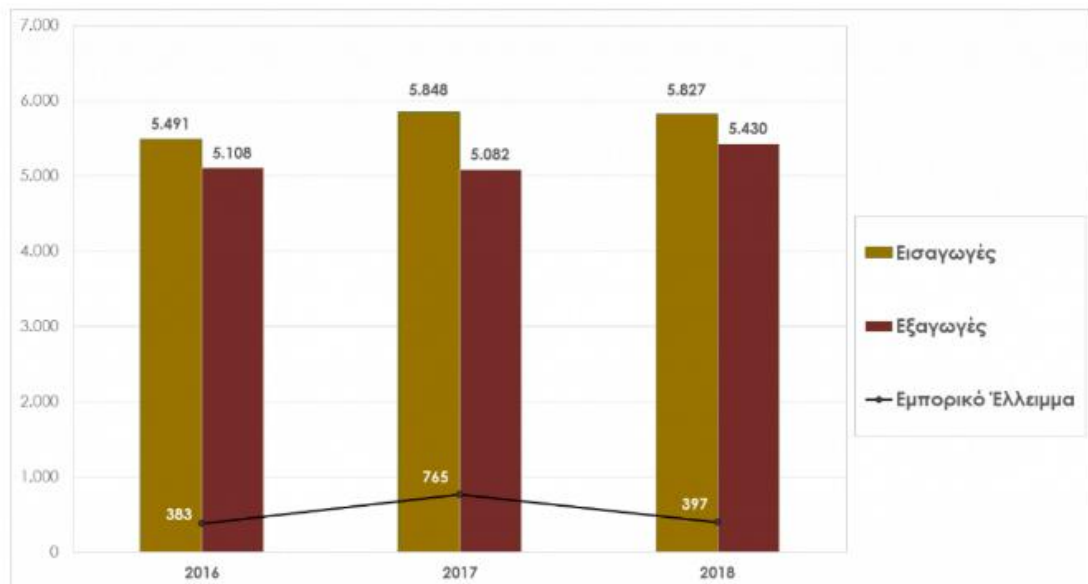
Ενώ κατά την περίοδο του 2003 οι πετυχημένοι εξαγωγείς αυτής της μορφής είχαν την πλειονότητα (ποσοστό μεγαλύτερο του 90%) σαν κορυφαίο προορισμό την Ιταλία, όπου εξήγαγαν την πιο μεγάλη αξία των εξαγωγικών τους δράσεων (σχεδόν 3/4), τα τελευταία έτη η διαφορά εξαγωγικών προορισμών αυτού του αγαθού είχε παρουσιάσει καθοριστική ανοδική τάση με ένα τεράστιο ποσοστό των πετυχημένων εξαγωγικών δράσεων (ποσοστό σχεδόν 40%) να έχει διαφοροποιήσει τον κορυφαίο προορισμό του (Αθανασίου κ.ά. 2010).

Εικόνα 3.3:Εξαγωγές ελαιολάδου (1990-2016) σε χιλιάδες τόνους για Ελλάδα, Ιταλία και Ισπανία (Σωτηροπούλου, 2017)

Οι συνολικές εξαγωγές γεωργικών καθώς επίσης και διατροφικών αγαθών τα τελευταία έτη αντιπροσωπεύουν το 16,2% του συνόλου των εξαγωγίμων αγαθών της Ελλάδος και εκτιμήθηκαν σε 5,43 δισεκατομμύρια ευρώ για την περίοδο του 2018 συγκριτικά με τα 5,08 δισεκατομμύρια ευρώ που ήταν την περίοδο του 2017. Αυτό μεταφράζεται σε ανοδική τάση της αξίας 117 εκατομμυρίων ευρώ για το ελαιολάδο κατά την περίοδο του 2018, το πιο υψηλό από τα γεωργικά αγαθά στη χώρα μας.

Το τυποποιημένο ελαιόλαδο, παραμένει εξαιρετικά δυνατό από μόνο του, συντηρώντας όγκο μεγαλύτερο από 30 χιλιάδες τόνους εξαγωγών ανά έτος τα τελευταία χρόνια, σε σχέση με μόλις 15 χιλιάδες τόνους εξαγωγών κατά το παρελθόν. Παρά το γεγονός αυτό, όμως, η ανοδική τάση των εξαγωγών αυτού του αγαθού, δεν αντανακλάται στη διεύδυση καινούριων ξένων αγορών (Αντωνιάδης, 2019).

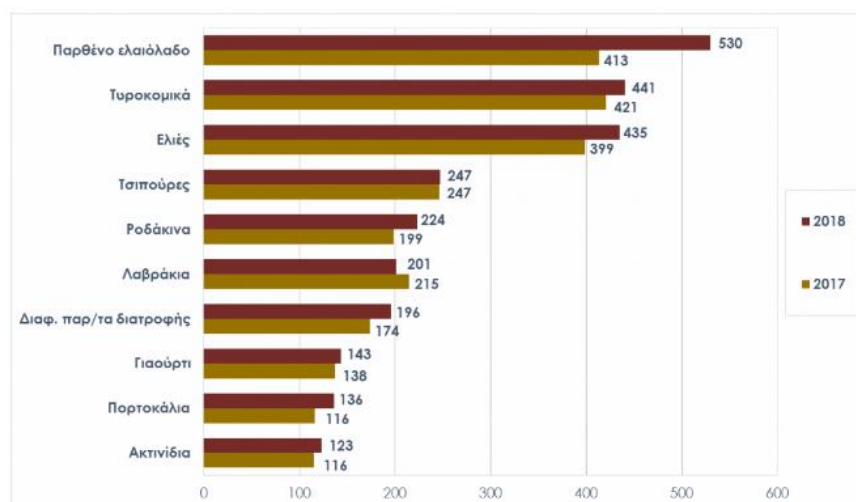
Εικόνα 3.4: Εξωτερικό εμπόριο τροφίμων και ποτών Ελλάδας για την περίοδο 2016-2018 σε εκατομμύρια ευρώ (ΣΕΒΕ, 2019)

Η διεύδυση στις συγκεκριμένες αγορές παραμένει χαμηλή, εξαιτίας του ότι οι διεθνείς εξαγωγές παρουσιάζουν σημαντική ανοδική τάση με πιο υψηλό ρυθμό από τις εξαγωγές της χώρας μας, που παραμένουν να δέχονται καθοριστικές επιρροές και επιδράσεις από την παγκόσμια χρηματοοικονομική ύφεση της περιόδου του 2008 και δεν έχουν την ευχέρεια να συμβαδίσουν με τους κυριότερους ανταγωνιστές τους (Αντωνιάδης, 2019).

Βάσει ερευνών, οι εξαγωγές τυποποιημένου ελαιόλαδου στη χώρα μας παρουσίασαν ανοδική τάση κατά 14,4% κατά την περίοδο του 2018 συγκριτικά με την περίοδο του 2017 και πιο συγκεκριμένα από τους σχεδόν 41 χιλιάδες τόνους έφτασαν στους 46,7 χιλιάδες τόνους. Οι εξαγθεισες κατά την περίοδο του 2018 ποσότητες τυποποιημένου ελαιόλαδου ξεπέρασαν και το προηγούμενο ρεκόρ των 42,2 χιλιάδων τόνων που έγιναν κατά την περίοδο του 2016.

Η πρώτη δεκάδα των κρατών εισαγωγής της περιόδου του 2018, για το εξαιρετικό παρθένο ελαιόλαδο της χώρας μας είναι η Γερμανία (9,5 χιλιάδες τόνους), οι ΗΠΑ (8,4 χιλιάδες τόνους), η Αυστρία (2,6 χιλιάδες τόνους), ο Καναδάς (2,3 χιλιάδες τόνους), η Γαλλία (1,5 χιλιάδες τόνους), το Ηνωμένο Βασίλειο (1,46 χιλιάδες τόνους), η Αυστραλία (1,45 χιλιάδες τόνους), το Βέλγιο (σχεδόν 1,2 χιλιάδες τόνους), η Ρωσία (1,04 χιλιάδες τόνους) καθώς επίσης και η Κύπρος (1,005 χιλιάδες τόνους). Αισθητή ανοδική τάση, κατά 45,26% ήταν κατά την ίδια περίοδο οι εξαγωγές αυτού του αγαθού στο σύνολό τους, δηλαδή τυποποιημένου και χύμα καθώς από τους 113,131 χιλιάδες

τόνους κατά την περίοδο του 2017 ξεπέρασαν τις 164,3 χιλιάδες κατά την περίοδο του 2018.⁴

Εικόνα 3.5: Σημαντικότερα εξαγωγικά αγαθά τομέα τροφίμων και ποτών για την περίοδο 2017-18 σε εκατομμύρια ευρώ (ΣΕΒΕ, 2019)

Πίνακας 3.3: Οι 10 μεγαλύτεροι εξαγωγείς ελαιολάδου στον κόσμο για την περίοδο 2013-2015

Κατάταξη 2015	Χώρες	2013		2014		2015		Μερίδια αγοράς σε όρους αξίας 2015
		Ποσότητα (σε τόνους)	Αξία (σε 1.000€)	Ποσότητα (σε τόνους)	Αξία (σε 1.000€)	Ποσότητα (σε τόνους)	Αξία (σε 1.000€)	
1	Ισπανία	705.586	1.950.029€	1.112.682	2.724.188€	753.676	2.632.536€	40%
2	Ιταλία	344.623	1.295.781€	375.093	1.299.874€	321.122	1.442.167€	21,9%
3	Τυνησία	151.035	379.892€	81.056	214.931€	288.458	854.587€	13%
4	Ελλάδα	166.949	494.279€	73.819	260.235€	173.738	632.856€	9,6%
5	Πορτογαλία	104.731	340.846€	127.685	373.615€	123.574	436.717€	6,6%
6	Αργεντινή	22.209	58.754€	12.469	32.928€	30.741	101.299€	1,5%
7	Μαρόκο	6.231	16.530€	12.490	29.977€	23.669	68.169€	1,0%
8	Χιλή	9.879	35.331€	9.547	31.366€	14.548	54.308€	0,8%
9	Τουρκία	92.094	221.739€	22.672	66.090€	12.831	54.081€	0,8%
10	Γαλλία	6.234	33.258€	6.958	38.486€	10.788	50.810€	0,8%
	...							
	Σύνολο	1.690.289	5.038.404€	1.905.883	5.286.038€	1.820.132	6.575.197€	100%

Πηγή : Ελληνική Γεωργία, 2017

⁴ [<https://www.businessnews.gr/el/rss-data/politiki-oikonomia/%CE%B5%CE%BB%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%84-%CE%BD%CE%AD%CE%BF-%CF%81%CE%B5%CE%BA%CF%8C%CF%81-%CF%83%CF%84%CE%B9%CF%82-%CE%B5%CE%BE%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%B3%CE%AD%CF%82-%CE%B5%CE%BB%CE%B1%CE%B9%CE%BF%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%BF%CF%85-%CF%84%CE%BF-2018.html>]

3.2 Προβλήματα στις εξαγωγές

Όπως έχει ήδη αναφερθεί και σε προηγούμενη ενότητα της συγκεκριμένης εργασίας, το μη τυποποιημένο αγαθό αυτής της μορφής της χώρας μας κατά κύριο λόγο εξάγεται προς την ΕΕ και λιγότερο προς τα τρίτα κράτη. Σχεδόν το 65% του συνόλου του εν λόγω αγαθού της χώρας μας εξάγεται στην Ιταλία έναντι 200 εκατομμυρίων ευρώ ενώ έπονται η Γερμανία έναντι 30 εκατομμυρίων ευρώ. Στα συγκεκριμένα κράτη, αυτό το αγαθό πωλείται κατά κύριο λόγο χύμα, τυποποιείται και εξάγεται ξανά με διαφορετική, όμως, ετικέτα (Boweretal., 2014).

Καθοριστικές αγορές τυποποιημένου αγαθού αυτής της μορφής είναι οι κλασσικές αγορές, οι οποίες υιοθετούν καλές διατροφικές συνήθειες και κυρίως τη μεσογειακή διατροφή. Στην 1^η θέση εντοπίζονται οι ΗΠΑ με 12,7 εκατομμύρια ευρώ ενώ στη συνέχεια βρίσκονται ο Καναδάς με 12,4 εκατομμύρια ευρώ και στην 3^η θέση η Αυστραλία με 5,1 εκατομμύρια ευρώ (Σωτηροπούλου, 2017).

Οι καινούριες αγορές στις οποίες έχει καταφέρει να εισχωρήσει το συγκεκριμένο αγαθό της χώρας μας είναι η αγορά της Κίνας με 9 εκατομμύρια ευρώ καθώς επίσης και της Ρωσίας με σχεδόν 6 εκατομμύρια ευρώ, καθώς τα τελευταία έτη εντοπίζεται τεράστια ανοδική τάση των εξαγωγικών δράσεων. Τα 5 αυτά κράτη απορροφούν σχεδόν τα 3/4 των εξαγωγών αυτής της μορφής που κατευθύνονται στις αγορές των τρίτων κρατών.

Το ποσοστό του παραγόμενου, τυποποιημένου αγαθού αυτής της μορφής διαφοροποιείται σε μεγάλο βαθμό μεταξύ των 3 πρώτων κρατών παραγωγής. Η χώρα μας όλα αυτά τα χρόνια τυποποιεί μονάχα το 20% της ποσότητας παραγωγής, ενώ το ποσοστό τυποποιημένου εξαγωγίμου αγαθού αγγίζει το 1/4. Στην Ιταλία τα συγκεκριμένα ποσοστά εμφανίζουν σημαντική ανοδική τάση καθώς τυποποιημένα είναι τα 3/4 της ποσότητας της εγχώριας παραγωγής, ενώ το ποσοστό τυποποιημένου εξαγωγίμου αγαθού αγγίζει το 97%. Επίσης, στην Ισπανία τυποποιείται σχεδόν το 1/2 της ποσότητας παραγωγής, ενώ το τυποποιημένο αγαθό το οποίο εξάγεται είναι περισσότερο από το 55% (ΠΑΓΕΣΕΣ, 2014).

Σε ό,τι έχει να κάνει με τα κυριότερα προβλήματα στις εξαγωγές, είναι σημαντικό να τονιστεί πως εξαιτίας του αδύναμου δικτύου εμπορίας, το ποσοστό αυτών των δράσεων που υλοποιούνται είναι αρκετά μικρό. Στο μυαλό των πελατών η έννοια της ποιότητας έχει άρρηκτη σχέση με το γεγονός πως το κράτος παράγει το πιο υψηλό ποσοστό εξαιρετικά παρθένου ελαιόλαδου. Η έννοια αυτή, όμως, δεν σημαίνει ότι το καθιστά και το πιο ανταγωνιστικό είτε το καλύτερο σε σχέση με άλλα κράτη και αυτό καθώς είναι εφικτό να μετρηθεί και να γίνει εύκολα αντιληπτή (Boweretal., 2014).

Η Ελλάδα έχει στην ευχέρειά της ένα ισχυρό τουριστικό αγαθό. Με το να γίνει πιο έντονη η προώθηση του συγκεκριμένου αγαθού με τις κατάλληλες τακτικές σύγχρονου μάρκετινγκ, κρατώντας φυσικά πάντοτε το επίπεδο της ποιότητας υψηλά, θα έχουμε σαν κυριότερη συνέπεια την αισθητή ανοδική τάση των εξαγωγικών δράσεων καθώς επίσης και τη συντήρηση της ανταγωνιστικής θέσης στην αγορά (Αθανασίου κ.ά. 2010).

Σε παλαιότερες περιόδους είχαν υλοποιηθεί προγράμματα με κυριότερο σκοπό την προώθηση αυτού του αγαθού σε αρκετά μέσα και με διαφορετικές τακτικές μάρκετινγκ. Εκτός, όμως, από τα οφέλη τα οποία υφίστανται από την ευρύτερη προώθηση και από τις εξαγωγικές δράσεις αυτής της μορφής, είναι σημαντικό να μην ξεχνάμε τα ευεργετικά του γνωρίσματα, που το καθιστούν αναγνωρίσιμο στα ράφια των ξένων supermarket (Bardakas, 2014).

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, το βασικότερο κράτος στο οποίο εξάγεται το συγκεκριμένο αγαθό είναι η Ιταλία. Με το να εξάγεται χύμα και οι Ιταλοί να το μεταπωλούν σαν ιταλικό αγαθό, οι πελάτες το έχουν στο μυαλό τους σαν ιταλικό αγαθό και η συγκεκριμένη χώρα κερδίζει αρκετά από την υπεραξία του. Με το να εξάγει η χώρα μας τόσο μεγάλες ποσότητες ως επί το πλείστον στην Ιταλία, υποδηλώνεται πως έχει στη διάθεσή της φτωχό δίκτυο εμπορίας (Boweretal., 2014).

Επίσης, ένα εξίσου σημαντικό ελάττωμα αυτής της μορφής είναι το γεγονός ότι οι εξαγωγείς της χώρας μας δεν έχουν την απαιτούμενη γνώση σε ό,τι έχει να κάνει με την συσκευασία, την τυποποίηση είτε ακόμα και με δεδομένα τα οποία έχουν άμεση σχέση με την ετικέτα αυτών των αγαθών. Χρειάζονται, λοιπόν, γνώσεις και κατάλληλη κατάρτιση για εξαγωγικό μάρκετινγκ αλλά και της κατάστασης των διεθνών αγορών. Είναι καθοριστικό να υφίσταται τυποποίηση και να σταματήσει η διάθεση του σε χύμα μορφή. Επομένως, με το να αλλάξουν οι όροι εμπορίας, θα υπάρξει ανοδική τάση και των εισροών από τις εξαγωγικές δράσεις και το συγκεκριμένο αγαθό σταδιακά θα καταφέρει να αποκτήσει μια σταθεροποιημένη παρουσία (Αθανασίου κ.ά. 2010).

3.3 Κανόνες εμπορίας

Η διεθνής αναγνωσιμότητα του αποτελεί τον κυριότερο λόγο, έτσι ώστε να οριοθετηθούν από την αρχή καινούριοι κανονισμοί που να έχουν άρρηκτη σχέση με την εμπορία του καθώς επίσης και με κυριότερο σκοπό την επιπλέον βελτίωση της ποιότητάς του. Βασικότερο μέλημα του εκάστοτε παραγωγού είναι σημαντικό να είναι η εστίαση στον παράγοντα της ποιότητας. Αυτός είναι και ο κυριότερος λόγος που όλα αυτά τα χρόνια έχουν οριοθετηθεί καθοριστικοί κανονισμοί και εφαρμόζονται ολοένα και πιο αποδοτικές τακτικές οργανοληπτικής ανάλυσης (Παπαναστασίου, 2019).

Εκτός, όμως, από τη συγκεκριμένη ανάλυση είτε ακόμα και από την απαιτούμενη εποπτεία και την παρακολούθηση του επιπέδου της ποιότητας, καθοριστικό είναι να εστιάσουμε και στον τομέα της συσκευασίας, της σήμανσης είτε ακόμα και της προώθησης. Έτσι, οι πελάτες θα κατανοήσουν καλύτερα ως εγγύηση τη συνολική εικόνα αυτού του αγαθού (συσκευασία κλπ) και αυτό είναι εφικτό να προσφέρει περισσότερα κέρδη στους παραγωγούς (Vlontzos&Duquenne, 2014).

Κάποια από τα κυριότερα σημεία αυτών των κανονισμών που έχουν άμεση σχέση με την εμπορία αυτού του αγαθού που έχουν οριοθετηθεί τα προηγούμενα χρόνια από την ΕΕ, είναι πως όσο πιο υψηλή είναι η ποιότητα αλλά και η τιμή αυτών των αγαθών, εξαιτίας των κυριότερων γνωρισμάτων του ελαιόλαδου, οι κανονισμοί είναι ζωτικής σημασίας να μην είναι αμετάβλητοι και να αλλάζουν (InternationalOliveOilCouncil, 2015).

Επίσης, η συσκευασία είναι σημαντικό να μην ξεπερνά τα 5 λίτρα και το σύστημα ανοίγματος της συσκευασίας είναι καθοριστικό να είναι μιας χρήσης. Καθοριστική εξαίρεση είναι δυνατόν να αποτελέσουν οι αλυσίδες εστίασης καθώς επίσης και τα νοσοκομεία, όπου η συσκευασία είναι δυνατόν να ξεπεράσει το παραπάνω όριο των 5 λίτρων (Μάρκου, 2017).

Επίσης, είναι εξαιρετικά καθοριστικό στη συσκευασία αυτής της μορφής να αναγράφονται συγκεκριμένα γνωρίσματα, όπως είναι για παράδειγμα η κατηγορία του εν λόγω αγαθού, η ονομασία προέλευσης αλλά και τα διάφορα οργανοληπτικά γνωρίσματα που εμφανίζει το εκάστοτε αγαθό αυτής της μορφής. Σε καμία περίπτωση, όμως, δεν θα πρέπει να αναγράφεται κάτι το οποίο δεν είναι αληθές (Μπούκας, 2013).

Τέλος, θα πρέπει να τονιστεί πως η ΕΕ επιθυμώντας να καταφέρει να προστατεύσει τους πελάτες και τους κυριότερους σκοπούς της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (είτε όπως καλείται εν συντομία ΚΑΠ), έχει εκδώσει κανονισμούς οι οποίοι ως επί το πλείστον αφορούν το σύστημα εξαγωγών αυτού του αγαθού. Ο συγκεκριμένος κανόνας αφορά το γεγονός πως για την εκάστοτε εισαγόμενη ποσότητα χρειάζεται άδεια εισαγωγής που ισχύει σε ολόκληρη την κοινότητα και το γεγονός πως το εκάστοτε αγαθό χρειάζεται να εισάγεται όσο χρονικό διάστημα ισχύει η παραπάνω άδεια. Στην περίπτωση στην οποία εισαχθεί αυτό το αγαθό από τρίτα κράτη, θα πρέπει να ληφθεί η απόφαση της αισθητής ελάττωσης είτε ακόμα και της αναστολής των δασμών είτε το άνοιγμα της ποσόστωσης με ελαττωμένους δασμούς (Vlontzos&Duquenne, 2014).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο τομέας που μελετήσαμε στη συγκεκριμένη εργασία στην Ελλάδα, παρά τους σημαντικούς κλυδωνισμούς που δέχεται όλα αυτά τα χρόνια, ως επί το πλείστον εξαιτίας ανταγωνισμού καθώς επίσης και της διεθνούς χρηματοοικονομικής δυσπραγίας εμφανίζει μεσοπρόθεσμες προοπτικές εξέλιξης και μεγέθυνσης. Η ποιοτική υπεροχή του συγκεκριμένου αγαθού στη χώρα μας, η καθοριστική ποικιλομορφία καθώς επίσης και η διαφοροποίηση της εγχώριας παραγωγικής δράσης σε συνδυασμό με την αναγνώριση της διατροφολογικής του αξίας σε παγκόσμιο επίπεδο, αποτελούν μερικά από τα κυριότερα δεδομένα που έχουν άμεση σχέση με την εξέλιξη του εν λόγω τομέα.

Ακόμα, η υψηλή κατά κεφαλή κατανάλωση αυτού του αγαθού σε εθνικό επίπεδο καθώς επίσης και η ανελαστικότητα της ζήτησης του ως προς το εισόδημα έχει σαν βασικότερη συνέπεια το ιδιαίτερα χαμηλό επίπεδο επηρεασμού της εγχώριας ζήτησης από την ύπαρξη της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής ύφεσης και την επίδραση του διαθέσιμου εισοδήματος.

Δεδομένου, πως η παραγωγή της χώρας μας υπό τις ισχύουσες συνθήκες, δεν είναι εφικτό να παρουσιάσει τεράστια ανοδική τάση και από το γεγονός πως οι εξαγωγές υλοποιούνται κατά κύριο λόγο σε μορφή χύμα, κυριότερος σκοπός αποτελεί η αλλαγή των όρων εμπορίας αυτού του αγαθού, παίζοντας καθοριστικό ρόλο στην αισθητή ανοδική τάση της προστιθέμενης αξίας του, προκειμένου να υπάρξει σημαντική ανοδική τάση όσο γίνεται περισσότερο των εισροών από τη διάθεσή του σε διεθνές επίπεδο.

Αυτό κατά κύριο λόγο πρακτικά σημαίνει πως η εξαγωγή σε επώνυμες συσκευασίες εξειδικευμένων προδιαγραφών στις ξένες αγορές με τρόπο που να αποκτήσει αναγνωσιμότητα και σταθερή παρουσία, προκειμένου να απολαμβάνει τις πιο υψηλές τιμές τις οποίες αξίζει η ανώτερη ποιότητα αυτού του αγαθού. Εδώ, συνεπώς, απαιτείται πιο μεγάλη γνώση των διεθνών αγορών και των κυριότερων γνωρισμάτων τους καθώς επίσης και πιο μεγάλη χρησιμότητα των μέσων του σύγχρονου εξαγωγικού μάρκετινγκ.

Με κυριότερο στόχο, επομένως, την ανάπτυξη και τη μεγέθυνση του συγκεκριμένου τομέα, χρειάζονται καθοριστικές διαρθρωτικές κινήσεις οι οποίες θα επιτρέψουν τη βέλτιστη εφικτή αξιοποίηση της παραγωγής της χώρας μας, την ανοδική τάση των εισροών της αγοράς αυτού του αγαθού αλλά και την κατάκτηση πιο υψηλού και σταθεροποιημένου μεριδίου στην παγκόσμια αγορά.

Οι συγκεκριμένες αλλαγές θα μπορούσαν να έχουν σχέση με την συμπίεση του κόστους παραγωγής (ως επί το πλείστον διαμέσου συγκέντρωσης σε όλα τα επίπεδα της σύγχρονης παραγωγικής δράσης), την ανοδική τάση του μεριδίου παραγωγής που τυποποιείται καθώς επίσης και τη διαμόρφωση μιας συνεπούς και όχι αποσπασματικού χαρακτήρα πολιτικής εξαγωγικού μάρκετινγκ.

Τα κέρδη από παρόμοιες αλλαγές θα ήταν καθοριστικά. Η τυποποίηση αυτού του αγαθού θα μπορούσε να βοηθήσει προκειμένου να επέλθει αισθητή ανοδική τάση του επιπέδου των πωλήσεων των επιχειρήσεων της χώρας μας στα επίπεδα των αντίστοιχων ιταλικών και θα έπαιζε καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη των κατάλληλων οικονομιών κλίμακας και καθοριστικής μάζας, με βασικότερο στόχο την απαιτούμενη προβολή κατάλληλα τυποποιημένου και συσκευασμένου αγαθού αυτής της μορφής σε διεθνές επίπεδο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική βιβλιογραφία

- Αθανασίου, Κ., Βασιλόπουλος, Θ., Βασιλόπουλος, Σ. & Γεωργιάδης, Ν., 2010. *Ελαιόλαδο του χρυσάφι στο πιάτο μας*, Ερευνητική Εργασία, Σχολή Δασολογίας & Φυσικού Περιβάλλοντος, Θεσσαλονίκη: Α.Π.Θ..
- Αλεξάκη, Δ., 2015. *Πώς θα διπλασιαστούν οι εξαγωγές ελαιόλαδου*, Διαθέσιμο στο : <https://m.naftemporiki.gr/story/952547/pos-tha-diplasiastoun-oi-eksagoges-elaioladou>
- Αλεξάκης, Α.Σ., 2003. *Το ελαιόλαδο και η παραγωγή του*, Αθήνα: Εκδόσεις Σιδέρης.
- Αντωνιάδης, Γ., 2019. *Το ελαιόλαδο προωθεί την ανάπτυξη του ελληνικού τομέα γεωργικών προϊόντων διατροφής*, Διαθέσιμο στο : <https://www.oliveoiltimes.com/el/business/olive-oil-drives-growth-of-greek-agri-food-sector/67648>
- Βασιλόπουλος, Κ., 2019. *Πρώτες εκτιμήσεις για την παγκόσμια παραγωγή ελαιολάδου 2019/2020*, Διαθέσιμο στο : <https://www.oliveoiltimes.com/el/business/first-estimates-for-2019-2020-world-olive-oil-production-released-in-spain/68518>
- Δαγκαλιίδης, Α., 2011. *Παραγωγή ελαιόλαδου*, Αθήνα: Κλαδική Μελέτη Τράπεζας Πειραιώς.
- Διεθνές Συμβούλιο Ελαιολάδου, 2018
- Ελληνική Γεωργία, 2017. *Παγκόσμιο εμπόριο ελαιόλαδου – Οι πρώτες χώρες σε παραγωγή/ εισαγωγές / εξαγωγές*, Διαθέσιμο στο : <https://www.ellinikigeorgia.gr/pagkosmio-emporio-elaioladou-protos-xores-se-paragogi-eisagoges-exagoges/>
- ΕΛΣΤΑΤ, 2016
- Θέριος, Ν., 2005. *Ελαιοκομία*, Αθήνα: Εκδόσεις Γαργατάνη.
- Καβρός, Ε.Γ., 2017. *Παραγωγή ελαιολάδου και εξέλιξη τιμής στην Ελλάδα κατά τα έτη 2001-2016*, Διαθέσιμο στο : <https://www.patris.gr/2017/11/22/paragogi-eleoladou-ke-exelixi-timis-stin-ellada-kata-ta-eti-2001-2016/>
- Κομνηνός, Κ.Ε., 2018. *Κρητική διατροφή και ποιοτικός τουρισμός*, Διπλωματική εργασία, Πειραιάς: Πανεπιστήμιο Πειραιώς.
- Κωνσταντακοπούλου, Ι., 2015. *Ανάλυση του ελληνικού εξωτερικού εμπορίου: κλαδική ανάλυση, συγκριτικά πλεονεκτήματα, εξαγωγές και οικονομική ανάπτυξη, 2000-2014*, Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, Μελέτες Αρ. 76.
- Κωνσταντίνου, Ν.Κ., 2007. *Στρατηγικός σχεδιασμός του κλάδου τυποποιημένου ελαιόλαδου στην Ελλάδα: Μελέτη περίπτωσης*, Μεταπτυχιακή εργασία, Πειραιάς: Πανεπιστήμιο Πειραιώς.
- Μάρκου, Ν., 2017. *Ελαιόλαδο το θαυματοουργό*, Αθήνα: Εκδόσεις Κάδμος.
- Μπούκας, Γ., 2013. *Όλα για ελιά και το ελαιόλαδο*, Αθήνα: Εκδόσεις Καλλιεργητής.
- ΠΑΓΕΣΕΣ, 2014
- ΠΑΓΕΓΕΣ, 2019. *Επίδραση της ορθολογικής λίπανσης στην καλλιέργεια ελιάς*, <https://www.neapaseges.gr/el/products/details/ANAKOINOSEIS/Epidrasi-tis-orthologikis-lipansis-stin-kalliergeia-elias>

- Παπαναστασίου, Α.Ν., 2019. *Ισπανική αγορά ελαιόλαδου, Πρεσβεία της Ελλάδος στη Μαδρίτη*, Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων.
- Πλυτάς, Α., 2007. *Βιομηχανική ελαιουργία*, Πειραιάς: Εκδόσεις Πολιτιστικό ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς.
- Ρουσσάκης, Α., 2017. *Τεχνολογική καινοτομία και ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στον κλάδο παραγωγής ελαιόλαδου*, Διπλωματική εργασία, Πειραιάς : Πανεπιστήμιο Πειραιώς.
- ΣΕΒΕ, 2019. *Το παρθένο ελαιόλαδο ώθησε τις εξαγωγές τροφίμων και ποτών*, Διαθέσιμο στο : <https://www.seve.gr/%CF%84%CE%BF-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B8%CE%AD%CE%BD%CE%BF-%CE%B5%CE%BB%CE%B1%CE%B9%CF%8C%CE%BB%CE%B1%CE%B4%CE%BF-%CF%8E%CE%B8%CE%B7%CF%83%CE%B5-%CF%84%CE%B9%CF%82-%CE%B5%CE%BE%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%B3/>
- Στεφάνου, Μ., 2013. *Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις από Εφοδιαστικές Αλυσίδες στον Αγροτοδιατροφικό Τομέα: Η Περίπτωση του Ελαιολάδου*, Θεσσαλονίκη : ΑΠΘ.
- Σωτηροπούλου, Σ., 2017. *Πιστοποίηση της αυθεντικότητας των παραδοσιακών προϊόντων του ελαιολάδου, μελιού και κρασιού*, Διπλωματική εργασία, Σχολή Επιστημών Υγείας, Αθήνα: Τμήμα Βιοχημείας Βιοτεχνολογίας.
- Χατζουλάκης, Α., 2018. *Ελαιοκαλλιέργεια: Δεν ανησυχεί κανείς*, Διαθέσιμο στο : <https://www.cretapost.gr/435766/chartzoulakis-eleokalliergia-den-anisychi-kanis/>

Διεθνής βιβλιογραφία

- Bardakas, I.C., 2014. *Financing exports of goods: a constraint on Greek economic growth*, Working Paper 178, , Athens: Bank of Greece.
- Bernard, A.B., Redding, S.J. & Schott, P.K., 2011. *Multi-product firms and trade liberalization*, Quarterly Journal of Economics, 126(3), pp. 1271–1318.
- Bower, U., Michou, V. & Ungerer, C., 2014. *The puzzle of the missing Greek exports*, European Economy, Economic Papers 518, Brussels: European Commission.
- Chaney, T., 2016. *Liquidity constrained exporters*, Journal of Economic Dynamics and Control, 72, pp. 141–154.
- De la Maisonnette, C., 2016. *How to boost export performance in Greece*, OECD Economics Department Working Papers, No. 1299.
- International Olive Oil Council, 2015. *Trade Standard Applying to Olive Oils and Pomace Oils*, COI/T.15/NC no.3/Rev 8, February.
- Kountouri, I.P., 2017. *Estimating household demand for olive oil in Greece*, South-Eastern Europe Journal of Economics, 1(2), pp. 33-45.
- Milos, J., 2017. *Handbook of Olive Oil: Phenolic Compounds, Production and Health Benefits*, Nova Science Pub Inc.
- Mylonas, P., 2015. *Olive Oil: Establishing the Greek brand*, Athens: National Bank of Greece.
- Peri, C., 2014. *The Extra-Virgin Olive Oil Handbook*, Wiley-Blackwell.
- Vlontzos, G., Duquenne, M., 2014. *Assess the impact of subjective norms of consumers' behavior in the Greek olive oil market*, Journal of Retailing and Consumer, 21(2), pp. 148–157.

- Vossen, P., 2017. *Organic Olive Production Manual*, UC Agriculture and Natural Resources.

Διαδικτυακή βιβλιογραφία

- <https://www.businessnews.gr/el/rss-data/politiki-oikonomia/%CE%B5%CE%BB%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%84-%CE%BD%CE%AD%CE%BF-%CF%81%CE%B5%CE%BA%CF%8C%CF%81-%CF%83%CF%84%CE%B9%CF%82-%CE%B5%CE%BE%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%B3%CE%AD%CF%82-%CE%B5%CE%BB%CE%B1%CE%B9%CE%BF%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%BF%CF%85-%CF%84%CE%BF-2018.html>
- <https://www.statistics.gr/>